

סיכומי הדף היומי

מחודדים

בפיך (קידושין ל')

ת"ר ושנתם שיהיו דברי תורה

מערכת: 073-249-0403 | sikumhadaf@bezeqint.net

הלימוד בעלון זה לע"נ מייסד ומקים "סיכומי הדף היומי - מחודדים" הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל בהרה"ח ר' בנימין ביינוש זצ"ל נלב"ע בצפרא דשבתא לסדר "בקרובי אקדש" כ"ו ניסן תשע"ז ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת אבי מורי הר"ר צבי בן ר' אברהם גאסט ז"ל נלב"ע י"ט תשרי תשס"ד לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.
לעילוי נשמת אחי הר"ר משה בן ר' צבי גאסט ז"ל נלב"ע ל"ג בעומר תשס"ז לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.
לעילוי נשמת הרב אברהם בן חיים גאסט ז"ל נלב"ע ו' טבת תש"ב ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת אימי מורתי מרת שיינדל חיה חוה גאסט ע"ה בת הר"ר משה רוזנבאום זצ"ל נלב"ע יום רביעי כ"ט טבת תשע"ד ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת מרת פייע ציפורה גאסט ע"ה בת ר' מרדכי אשת ר' אברהם ז"ל נלב"ע כ"ט שבט תשכ"א ת.נ.צ.ב.ה.

דמעה

בין משעולי הסיכומים זעקה גאונותו וקומתו הטמירה של תלמיד חכם נדיר שנהירין לו שבילי דשמעתתא גם בחמורות שבחמורות... ידיעת התורה שהסתתרה כ'פשוט הבנה' בגפ"ת, דברים שהיו מאורי אור גם לאריות דבי מדרשא - - -
וב'מאמר' השבועי, מאמרי הפתיחה ה'הדרן' זעקה קומתו הטמירה והבליחה מבלי ששם לב... עניינים שבקבלה ויסודות עמוקים בתורת המחשבה, ייסודי העבודה של הבעש"ט ותלמידיו ורבו הקדוש ה'בית אהרן' מקרלין זיע"א שהפך בתורתו כמעט ג"ג שנים, והוא מבקש בענוותנותו רק 'קצת עריכה' ולסדר את מה שכתב 'מרגשת הלב' על חיוב ידיעת התורה - -
עוד מסכתא ועוד אחת, 'ירית עלמא חדא' ועוד עולם מלא...
עוד לומדים שהצטרפו ל'יודעי תורתך' בסיכומי הכתב ובהקלטות שהקליט בגבורה שהתגברה לעיתים על תקותקי המוניטור הזועף. עוד 'חיים' ועוד שליחות בעולמו של הבורא יתברך כי לכך נוצרת!

הורם הנזר, הוסרה ההסתרה.
מאות גיליונות, למעלה מאלף דף גמרא שעמלו להסתיר ולהטמין...
אהה. אבינו הגדול, מורינו ורבינו, איננו.
"לרפואת פנחס בן פיגא מרים" 5 מילים סתמית שהתחבאו בין קפלי הגיליונות בביישנות, ניסו להסתיר ולטשטש תמצית חלב ודם שניגרה על כל שורה וכל חידוד פשט ב'מחודדים'.
ניסו והצליחו להסתיר את אור התורה שבקע מעל מזבח העולה, עת עקד נפשו וליבו על מזבח ד' בייסורי שאול - רוממות 'קרבת אלוקים' כפי שכינה בחיבה טהורה את גלי ייסוריו, כשפיו ושפתותיו תחינה ובקשה:
'ותראה לפניך עקידה... ללמוד וללמד תורתך ולעשות רצונך בלבב שלם - -'
אבינו הכ"מ, הגאון הגדול רבי פנחס בן רבי בנימין ביינוש רוזנבוים זכר צדיק לברכה, עלה ונתעלה לעדן גן אלוקים, הוא וגוילי ספר תורה עימו. ספדי תורה!

*
ליל שבת קודש פרשת שמיני.
"ואנפאה נהירין בנהירו עילאה וכולהון מתעטרין בנשמתין חדתי - - -"
בדממה המייסרת של 'הדסה' בדרך לעלמא דקשוט, מאיר אבינו זצ"ל באור השבת, בחינניות שלוה וצלילות מחוייכת של מי שלחם מלחמתה של תורה ושב לשערים, הוא קורא לכולנו, לאמא תחי' שמסרה את נפשה בעדו ובעד תורתו, לבניו ולבני ביתו, ומחלק את 'נכסיו' ברגע קדוש של אב המנחיל חיי עולם לבניו:
"גרי יהיה דלוק במקומו, שולחן יהא ערוך במקומו" - - -
להמשיך את מתכונת ה'מחודדים' ללא הפסק ולו של יום אחד.
"הם שימשוני בחיי הם ישמשוני במותי"
וכך בפרידה אהובה חילק את 'אוצרותיו' כמי שנפרד מכל חמודי תבל - - -
לזה את הסיכום הראשוני, לזה את הזיקוק, אלו יעסקו בהקלדה והגהה, אלו בליטוש מאמרי החיזוק וזה בחיזוק הלומדים - - -
שולחן יהא ערוך, הם ישמשוני במותי...
דמעות טהורות של 'להשקות צמאי חסדך מנהר היוצא מעדן' שטפו את הלבבות שם בשעת 'עלות' של צפרא דשבתא, נשיקה טהורה של 'מה יפה ירושתנו' לתורה ולאוצרותיה - - -
ויעל בסערה השמימה, בשביעי שבת, עונג הרוחות ועדן הנפשות.
שבת הטבולה בקדושת התורה
בשעות שהיו קודש להכנה ל'נשמת' ופרץ הדמעות הקבוע בלב מתרונן על עוד שבוע של תורה.
יתמות!

*
בשלוה ובטהרה קיבל אבינו הגאון זצ"ל את דבר מחלתו. ברגע של גילוי לב הפטיר בלא משום: "התחננתי בראש השנה שאזכה לקרבת אלוקים... ביקשתי ובקשתי נתמלאה!"
ואז - - -
בבתי גוואי כרת ברית עולם עם נותן התורה אשר בידו נפש כל חי, 'תן לי הנפש והרכוש קח לך...'.
ייסורים? ניחא. לך גופי ונשמת... טיפולים המשברים כל גופו ונפשו של אדם? הנני... לך רוחי עד עת תאסוף. תמצית חלב ודם ו'כבד' הנאחו בסבך בין צריבה אימתנית לעוד טיפול נוראי? אני 'קרבת אלוקים לי טוב!'
אולם תן לי הנפש - - -
להיות דבוק בתורתך, ללמוד וללמד!
ומה הוא לימוד? שיהיו דברי תורה מחודדים בפיך...
חידוד תחת חידוד.
וה'הסכם' הזה נחתם בדם - - -
באמצען של טיפולים כימותרפיים ב'הדסה', בתור להקרנות נוראיות, בהכנה לניתוח וכשהוא מלוף בחבילין דמעיקין המוצצים כל קמפוצ' חיים, הוא בשלו - - -
ויעמוד פנחס ויפבל, 'מלמד שעשה פלילות עם קונו'
יושב עם מסכתות הש"ס וטובל עוד דמים מזוקקת ב'מחודדים' - - -
מסרקות של ברזל וחרב פיפיות מחודדים את גופו... והוא מתגבר כארי. אוזן בשולחן או 'בארוכות המיטה' להתגבר על סחרור נוראי של ירידת לחץ דם או גל של בחילה נוראית, ושוזר עוד שורה של חידודי הנפש.
לעמים היה זה לילה שלם, ושורה ניצחת אחת והוא מחייך בחיוך טהור של מנצח:
כי לכך נוצרת!!!

*
"אמר רבי יהושע, זה הוא שאמרו, כשהוא חי קולו אחד, וכשהוא מת קולו שבעה... שתי קרניו שתי חצוצרות, שתי שוקיו שני חלילין, עורו לתוף... לנבלים... לכנורות..." (קנים ג'ו)
קולו אחד, קול גדול של תורה ועמלה
ומעפרות אבל שאין לו סוף על 'מאן דמתני לית לי' שיעורא'
הגנו ברעדת אמת של 'מה שפקדנו אבא' - - -
- - - כשהוא מת קולו שבעה...
להמשיך ולשכלל את מפעלו הקדוש הזה ותמצית חייו לשעה ולדורות.
בבכייה ושברון לבב אך בנחמת תורת אמת, מילה אחת שטרם הספיקנו ללחוש ולהבטיחך ברעדה:
אבינו הגאון, בקשתך נתקבלה - - -!
אנו שולחין ואתה שולחין... שלא נשנה דבר, שנוסיף ונאחז בגוילי ספר התורה בעוז ותעצומות, ללמוד וללמד - - -
אך בלב קרוע ומורחא אנו פורשין ובוכין טרם נקרב אל מעשה הקטורת, תפילה לעני, בבקשה למי ששיכן שמו בבית הגדול הזה:
אהבתך אל תסיר ממנו לעולמים
אנא,
ל ע ו ל מ י ם !

לא אחת שאלנוהו ברגעי ייסורים, ביקשנו להקל מעליו עם משככי כאבים. והוא זצ"ל, ביקש אז את ה'משכך' שלו... 'שמישהו ילמד איתי כמה דקות... נאך השטיקע'ל הבנה ב'גוד או אגוד'.
ואז, התרומם כארי כמי שלועג לעולם ולשיגינותיו, בסיפוק של מצביא כבש עוד 2 דף 'מחודדים' כתושים דק עד דק. בחיוך ובחיות עד שהיו מי שפקפקו אם חולה הוא המתהלך ליד שערי מות.
עד דכא, עד דכדוכה של נפש.
מילותיו הטהורות של מרן ה'אור החיים הקדוש' היו צו חיים וחמץ הקיום כל ימי חייו.
כל אימת ששוררו לפניו את מילותיו הטהורות "אם היו בני אדם מרגשים במתיקות וערבות טוב התורה היו משתגעים ומתלהטים אחריה", היה מתענג בעונג עילאי שלא מעלמא הדין ומתייפח בבכי כבן המתחטא אצל אביו, "לא ייחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב, ל מ א ו מ ה, כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם!!"
למענה נאחז בסבך, עבודה נלחם, בכוחה התגבר, בטובה חי מעל דרך הטבע 5 שנים תמימות ונצרך בכור הברזל.
אנא בכח... בכח התורה.

דף ס"ח ע"א

גרע מתרומה. ורב תחליפא בר גיזא השיבו שמא הוא כתבלין של תרומה שלא בטל טעמו בקדירה. רב אחאי שיערו בחמשים. ורב שמואל בריה דרב איקא שיער עכבר שנפל לשכר בששים. ולהלכה בין נפל לשכר ובין לחומץ משערים בששים, וכן בכל איסורים שבתורה (חוץ מחמץ בפסח).

עובד כוכבים שהיה מעביר לישראל כדי יין ממקום למקום - אם היה בחזקת המשתמר, כגון שהפליג הישראל מן הגוי מיל ולא הודיעו שהוא מפליג, מותר, שהגוי ירא בכל שעה שמא יבוא. ואם הודיעו שהוא מפליג - לתנא קמא אם שהה בכדי שיעשה הגוי נקב במגופת החבית ויחזור ויסתום הנקב ותתיבש הסתימה, אסור. ולרשב"ג אינו נאסר עד שישהה כדי שיפתח את כל מגופת החבית, ויעשה מגופה חדשה ותתיבש.

וכן המניח יינו בקרון או בספינה עם הגוי, והלך לו בקפנדריא ונכנס למדינה ורחץ - מותר. ואם הודיעו שהוא מפליג - מחלוקת ת"ק ורשב"ג כנ"ל. וכן המניח גוי בחנות, אף על פי שיצא ונכנס מותר. ואם הודיעו שהוא מפליג - מחלוקת ת"ק ורשב"ג כנ"ל.

היה אוכל עם הגוי על השולחן, והניח לגינין על השולחן ולגין על הדולבקי והניחו ויצא - מה שעל השולחן אסור, שעל הדולבקי מותר. ואם אמר לו הוי מוזג ושותה - גם מה שעל הדולבקי אסור. חביות פתוחות שבבית אסורות, וסתומות מותרות כדי שיפתח המגופה ויעשה חדשה ותתיבש (סתמא כרשב"ג).

היו חמריו ופועליו טעונין טהרות, וטיהרן לשם כך - אפילו הפליג מהן יותר ממיל (וי"ג 'מיל'), אם יכול לבוא להם דרך עקלתון, טהרותיו טהורות. ואם אמר להן לכו ואני בא אחריכם, כיון שנתעלמה עינו מהם טהרותיו טמאות, שאין עם הארץ מקפיד על מגע חבירו, ומאחר שאמר להם לכו ואני בא אחריכם סמכה דעתם והרשו לחבריהם ליגע.

דף ס"ט ע"ב

מחלוקת ת"ק ורשב"ג אם צריך שישהה כדי שיעשה נקב במגופה ויסתום, או עד שיפתח את כולה ויעשה חדשה היא במגופה של סיד - שהיא לבנה, ואינה ניכרת מלמעלה, שאין הבדל בין החדש לישן, שלרבי שמעון אסור לפי שניכרת מלמטה, שאינו יכול למלאות את הסתימה עד סופה, ולחכמים מותר, כיון שלא ניכר מלמעלה אין הגוי מעלה על דעתו שיהפוך ויראנה מלמטה, או משום שיכול למלאות את כל הסתימה ולא תהיה ניכרת גם מלמטה. אבל במגופה של טיט דברי הכל כדי שיפתח ויעשה מגופה חדשה ותתיבש, לפי שסתימתו ניכרת גם מלמעלה, שהוא שחור בתחילתו גם כשנתיבש, ואינו מלבין עד יום או יומיים.

הלכה כרשב"ג - לפי ששינונו כמותו בסתמא בדין היה אוכל עם הגוי על השולחן, שחביות סתומות מותרות בכדי שיפתח ויגוף ותיגוב. ואע"פ שהלכה כרשב"ג, והלכה כרבי אליעזר שאינו חושש לזיוף בחותם אחד, עדיין אנו חוששים להושיב יין ביד גויים, שמא יקדח במקצת בנקב הדק (העשוי כדי שריח היין יצא ממנו), ויטעום מן היין.

לרבי מאיר נותן טעם לפגם אסור ולרבי שמעון מותר. ונחלקו אמוראים באיזה אופן המחלוקת: לעולא נחלקו כשהשביח האיסור ולבסוף פגם, אבל אם פגמו מתחילה לדברי הכל אסור. ולרבי יוחנן נחלקו כשפגמו מתחילה, אבל אם השביח ולבסוף פגם - למסקנת הגמ' - לדברי הכל מותר.

יין שנפל לתוך עדשים וחומץ שנפל לתוך גריסין - לרבי מאיר אסור, ולרבי שמעון מותר. ולעולא שנחלקו בהשביח ולבסוף פגם, צריך להעמידה כשנפל בגריסין צוננים והרתיחם.

שאור של חולין שנפל לתוך העיסה ויש בו כדי להחמיץ, והחמיצה, ואח"כ נפל שאור של תרומה או שאור של כלאי הכרם ויש בו כדי להחמיץ - לתנא קמא אסור ולרבי שמעון מותר. ואין מזה ראייה לדברי רבי יוחנן שנחלקו בפוגם מתחילה, שאע"פ שהחמיץ יותר מדאי פגם הוא לענין אכילה, שבח הוא לענין חימוץ עיסות אחרות.

דף ס"ח ע"ב

שלוש בבות אמרו בברייתא לענין נפילת שאור של איסור לתוך העיסה: רישא - שאור של תרומה ושל חולין שנפלו יחד לתוך העיסה, ויש בכל אחד כדי לחמץ, וחימצוה יותר מדאי לפוגמה, לת"ק אסור ולר"ש מותר. מציעתא - נפל של תרומה תחלה, לדברי הכל אסור. נפל של חולין ואח"כ נפל של תרומה או של כלאי הכרם, לת"ק אסור ולר"ש מותר. סיפא - יין שנפל לתוך עדשים וחומץ לתוך גריסים, לת"ק אסור ולר"ש מותר.

הסיפא באה ללמד שנחלקו בפוגם מתחילה כדעת רבי יוחנן. מציעתא באה ללמד שאם השביח ולבסוף פגם, כגון שנפל של תרומה תחילה, לדברי הכל אסור. והרישא באה ללמד שרבי שמעון מתיר אע"פ שעל ידי החולין לבד היתה מחמצת בשתי שעות, ועתה תתחמץ בשעה אחת, משום שכשהשביחו שניהם השביחו, וכשפגמו שניהם פגמו, ואין ההיתר מצטרף עם האיסור לאסור, שגם שני איסורים כגון ערלה וכלאי הכרם יחד, אין מצטרפין לדעת רבי שמעון.

רב אסר שכר שנפל בו עכבר - ופירש רב ששת שבכל מקום סובר נותן טעם לפגם אסור, אלא שאיסור עכבר חידוש הוא, שהתורה אסרתו אע"פ שעכבר של יישוב מאוס הוא ובני אדם בדלים ממנו, ולפיכך גם אם הוא נותן טעם לפגם אסור. ורבא נסתפק אם רב סובר נותן טעם לפגם אסור בכל מקום ואין הלכה כדבריו, או שסובר שעכבר משבח את השכר.

שרץ מטמא לח ולא יבש אע"פ שחידוש הוא - שנאמר 'במותם' כעין מותם. וכן שכבת זרע מטמא לח ולא יבש, לפי שהיבש אינו ראוי להזריע.

יום ראשון ט' ניסן תשע"ח

דף ס"ט ע"א

רב כהנא אסר חומץ שנפל לתוכו עכבר ונשחק לחתיכות קטנות - שמא יבלע השותה חתיכות שרץ. ובאופן שלא נשחק, סבר רבינא לשערו במאה שלא

דף ע' ע"א

של יין, ובידה קצף של יין - והתיר רבא את היין, שאנו תולים שנטלתו מגב החבית. ואע"פ שלא מצאנו עוד קצף מחוץ לחביות, שמא נזדמן לה.

מעשה בגייס שנכנס לנהרדעא ופתחו הרבה חביות של יין - ואמר רב דימי שרבי אלעזר הורה להתיר בענין זה, ולא ידע אם משום שפתחו הרבה אנו תולים שפתחוהו לשם גניבה ודומה ל'ספק ביאה' שמותר לרבי אליעזר, או משום שרובם ישראלים.

מוכרת יין שמסרה מפתח לעובדת כוכבים - לא מסרה לה אלא שמירת מפתח בלבד, ולא סמכה דעתה ליכנס. וכן שנינו לענין טהרות שהמוסר מפתחות לע"ה טהרותיו טהורות, לפי שלא מסר לו אלא שמירת מפתח בלבד, וק"ו לחשש יין נסך שהקילו בו יותר מטהרות.

חצר שחלקה במסיפס, חבר שומר טהרות מצד זה וע"ה מצד זה - לרב טהרותיו טמאות, ולרבי יוחנן טהורות. והכל מודים שאם היה עובד כוכבים אינו עושה יין נסך (שלענין טהרות חששו יותר).

שתי חצירות זו לפניו מזו, פנימית של חבר וחיצונה של ע"ה - החבר שוטח שם פירות ומניח כלים, אף על פי שידו של עם הארץ מגעת לשם. וגם לרב שחושש בחצר שחלקה במסיפס, כאן אין לחשוש לפי שנתפס עליו כגנב, כי מה לו בפנימית.

גגו של חבר למעלה מגגו של ע"ה - לרשב"ג החבר שוטח שם פירות ומניח כלים אם ידו של ע"ה אינה מגעת לשם, ואפילו לרבי יוחנן שאינו חושש בחצר חלוקה, בגג יש לחשוש שיכניס את ידו ויאמר שנתכוין למדוד. ואם היה הגג בצד גגו של ע"ה, החבר שוטח שם פירות וכלים גם אם ידו של עם הארץ מגעת לשם. ולשיטת רב אין חילוק בין גג שהוא למעלה לגג שהוא שווה לו, אלא מחלוקת היא, וסבר כרשב"ג.

יום שלישי י"א ניסן תשע"ח

דף ע"א ע"א

בולשת שנכנסה לעיר - בשעת שלום, חביות פתוחות אסורות סתומות מותרות. בשעת מלחמה, אלו ואלו מותרות, שאין פנאי לנסך. אבל לבעול יש פנאי, ולפיכך עיר שכבשוה כרקום, כל כהנות שבתוכה פסולות, אע"פ ששעת מלחמה היא.

אומנין ישראל ששלח להם עובד כוכבים חבית של יין נסך בשכרן - מותר לומר תן לנו את דמיה. משנכנסה לרשותן, אסור.

מותר לאדם לומר לגוי צא והפס עלי מנת המלך - אע"פ שהגוי פורע מיין נסך, כיון שיכול לפרוע בדמים. ולא יאמר לו 'עול תחתי לעוצר', כלומר היכנס במקומי להפיס את השוטר, כי כל מה שנותן הגוי חשוב כאילו ישראל נתנו, שהרי במקומו הוא. אבל כשאומר לו 'מלטני מן העוצר' מותר, לפי שיכול לפרוע לו בדמים ואינו שלוחו. וכשאומר לו 'צא והפס עלי מנת המלך' דומה לאומר 'מלטני מן העוצר' שלא נעשה שלוחו.

המוכר יינו לגוי, ופסק עמו מעות עד שלא מדד - דמיו מותרים. ואם מדד עד שלא פסק, דמיו אסורים. (הטעם מבואר להלן ע"ב).

זונה עובדת כוכבים וישראל מסובין אצלה - היין מותר, שאע"פ ששולט בהם יצר של עבירה, יצר של יין נסך אינו שולט בהם. זונה ישראלית ועובדי כוכבים מסובין אצלה - היין אסור, הואיל והיא מפקרת את עצמה להם, נמשכת אחריהם ותניח להם לנסך.

רבא הורה על יין של ישראל שהיה בבית, ונכנס בה גוי, וסגר הדלת בעדו, והיה סדק בדלת, וראו אותו עומד בין החביות - שכל שהוא נגד הסדק מותר, וכל שהוא מן הצדדים אסור.

רבא התיר יין של ישראל שהיה בבית, שישראל היה דר בעליונה וגוי בתחתונה, ושמעו קול קטטה ויצאו שניהם, והקדים הגוי ונכנס תחילה וסגר הדלת בעדו - כי הגוי אומר כמו שאני הקדמתי ובאתי, כך הקדים הישראל ועלה למעלה ורואה אותי.

רבא הורה על גוי שנמצא בין חביות של יין של ישראל שהיה מונח בפונדק - שאם נתפס עליו כגנב היין מותר, ואם לאו אסור. ועוד מעשה בגוי שנמצא בין חביות של יין שהיו בבית, והורה רבא שאם יכול להשתמט ולומר למה נכנס, היין אסור. ואם לאו מותר, לפי שהוא בהול על כניסתו וירא ולא נגע.

פונדק שננעל, ונתייחד עובד כוכבים עם היין באופן שיכול להשתמט, או שאמר ישראל לעובד כוכבים עמוד מבחוץ ושמור - היין אסור.

מעשה בישראל וגוי שישבו לשתות יין, שמע ישראל קול תפילה מבית הכנסת ועמד והלך - והתיר רבא את היין, שהגוי אומר עתה יזכר ישראל מהיין ויחזור. וכן התיר כששמע הישראל קול תקיעה בין השמשות של ערב שבת, שהגוי ירא שהישראל יזכר מיינו ויחזור. ואם משום איסור שבת, הגויים טועים לומר שדרך ישראל לעבור על איסור שבת להציל ממונו.

וכן טעה איסור גיורא בהיותו גוי שישראל אינם שומרים שבת כשיש להם הפסד ממונו, שאם היו שומרים היו מוצאים כיסים של מעות של אנשים ששכחו ויצאו בהם ברשות הרבים, ולא ידע דברי רבי יצחק שהמוצא כיס בשבת מוליכו פחות פחות מד' אמות.

רבא התיר חביות של יין שנתחבא ביניהם גוי כששמע ארי נוהם - שהוא חושש שגם ישראל מתחבא מאחוריו ורואהו.

רבא התיר חביות שפתחו גנבים בפומבדיתא - לפי שרוב גנבים שם ישראלים הם. ושמואל התיר בנהרדעא לפי שהוא ספק ספיקא, ספק אם ישראל היה או גוי, ואם גוי היה שמא פתחו לשם גניבה, וכשראה שהוא יין לא נגע בו.

הנכנס לבקעה בימות הגשמים, ויש טומאה באחת מן השדות, ואמר נכנסתי לבקעה זו אבל איני יודע אם נכנסתי לשדה שהטומאה בתוכה - לרבי אליעזר טהור. שרק אם נכנס בשדה, ונסתפק אם נגע בקבר טמא, אבל 'ספק ביאה' טהור.

דף ע' ע"ב

מעשה בתינוקות עובדת כוכבים שנמצאת בין חביות

לאמימר משיכה בעובד כוכבים קונה - וראיה לדבר שהרי פרסיים שולחים מתנות זה לזה (וי"מ שמשגרים קב חטים מתוך כור שמוכרף כדי לראות אם יפות הן, ואם מעכב אותו לוקח מתקיים המקח). ולרב אשי משיכה אינה קונה, ומה שאין חוזרים בו הוא משום גסות רוח.

רב הורה למוכרי היין שלא ימדדו לתוך כלים של גויים עד שיקדימו להם המעות - ואם אין להם מעות, ילוו להם ויקחו מהם, שאם לא כן נעשה יין נסך ברשות המוכר ודמיו אסור.

דף ע"א ע"ב

לרב אשי טעמו של רב משום שמשיכה אינו קונה - שאם משיכה קונה כבר קנה הגוי במשיכה קודם שנעשה יין נסך. ונדחו דבריו שכוונת רב כשמודד לכלים שיש בהם מעט יין נסך, וכשהכלי על הקרקע ולא קנה הגוי בהגבהה כשהגיע לאויר הכלי, ולסובר שכליו של לוקח ברשות מוכר קנה, מדובר כשיש שפה בפי הכלי המעכבת את היין ויש בו מעט יין נסך, והוא מתערב ביין קודם שהגיע לאויר הכלי, ורב לשיטתו שאין הלכה כרשב"ג שימכר כולו לגוי חוץ מדמי יין נסך שבו ביין שנתערב ביין.

הלוקח גרוטאות מן הגוי ומצא בהם עבודת כוכבים - אם עד שלא נתן מעות משך, יחזיר. וגם למ"ד משיכה קונה בגוי, מקח טעות הוא. ואם משנתן מעות משך, יוליך לים המלח אע"פ שהוא מקח טעות, לפי שנראה כע"ז ביד ישראל.

המוכר יינו לגוי, ופסק עמו מעות עד שלא מדד, דמיו מותרין - לסובר שמשיכה קונה, כשמודד מושך וקנה, ונתחייב מעות, ועדיין לא נגע בו, ונמצא שאין זה דמי יין נסך. ואם מדד עד שלא פסק דמיו אסורים, שמאחר שלא פסק הדמים עדיין לא סמכה דעתו ולא קנאו, וכשנגע בו יין נסך של ישראל הוא. ולסובר שמשיכה אינו קונה, מדובר שהקדים הגוי לישראל ונתן לו דינר, שברישא כבר קנה במעות, ובסיפא לא קנה שלא סמכה דעתו.

בן נח נהרג כשגזל מישראל פחות משהו פרוטה ואינו ניתן להישבון - כלומר שאין צריך להשיבו. ולסובר שמשיכה אינו קונה נהרג משום שציערו לישראל, ואינו ניתן להישבון היינו שאינו בתורת הישבון, שלא קנה הגזילה כלל.

בא חבירו גוי ונטלה מן הגזלן נהרג עליה - ומכאן למדנו שמשיכה קונה בגוי, שאם לא היה חיובו של ראשון רק משום שציערו לישראל, הרי השני לא ציערו.

יום רביעי י"ב ניסן תשע"ח

דף ע"ב ע"א

האומר לחבירו אם אמכור קרקע זו לך אמכרנה, וקנו בקנין, והלך ומכרה לאחר - לרב יוסף קנה ראשון, ולאביי כיון שלא פסק עמו הדמים לא קנה. ואע"פ שאין ראייה לזה מדין ששנינו שהמוכר יין לגוי ומדד עד שלא פסק דמיו אסורים, שאפשר שביין נסך החמירו, יש ראייה לזה מדין חמירו ופועליו (שיתבאר בסמוך).

היה מביא חמירו טעונין פירות ופועליו נושאים בכתף, ומשכה חבירו ממנו והכניסן לתוך ביתו - לא

קנה, שאין משיכה קונה בבני אדם, ופירות כל זמן שהן עליהם לא קנה, ולפיכך שניהם יכולים לחזור. פרקן והכניסם לתוך ביתו, פסק עד שלא מדד קנה לו רשותו, ואין שניהן יכולין לחזור. מדד עד שלא פסק שניהן יכולין לחזור, כיון שלא פסק הדמים לא סמכה דעתו.

האומר לחבירו אם אמכור קרקע זו אמכרנה לך במאה זוז, ומכרה לאחר במאה ועשרים - לרב כהנא קנה ראשון, ולרב יעקב מנהר פקוד קנה שני לפי שהמעות אנסוהו. והלכה כדבריו.

אמר לו אמכרנה לך כפי שישומו אותה שלשה - ושמאווה שנים מתוך שלשה, הולכים אחר רוב, שלתורת בית דין ירד. אמר לו כפי שיאמרו שלשה, אינה שומא עד שישומו אותה שלשה. אמר לו כפי שישומו אותה או יאמרו ארבעה, אינה שומא עד שישומו אותה כל הארבעה.

אמר לו כפי שישומו אותה שלשה, ושמאו אותה שלשה, ורצה השני שישומו אותה שלשה אחרים לפי שהם בקיאים יותר בשומא - לרב פפא מעכב, ולרב הונא בריה דרב יהושע אינו מעכב, שמא הראשונים בקיאים יותר, והלכה כדבריו.

נטל את המשפך ומדד לתוך צלוחיתו של עובד כוכבים, וחזר ומדד לתוך צלוחיתו של ישראל - אם יש בשולי המשפך עכבת יין, אסור. שטיפת יין זו אסורה, או משום ניצוק לסובר ניצוק ביין נסך חיבור, או שמדובר כשנתמלאת הצלוחית עד שנתחבר היין שבמשפך ליין נסך שבכלי.

הניצוק (קילוח צינור שבא מלמעלה למטה), והקטפרס (מים הבאים במדרון), ומשקה טופח - אינו חיבור לטומאה. כגון אם משקין תלושין הן, ונגע טמא בתחתון, העליון טהור. וכן לענין משקה טופח, שיש במקום חלק משקה מכאן ומכאן ומשקה טופח באמצע, ונגע טמא במשקה, משקין שמכאן ומכאן טהורין ואף על פי שמחוברין לו. וכן לטהרה, כגון גממית שאין בה ארבעים סאה, וניצוק או קטפרס או משקה טופח מחבר לה מקוה שלם, אינה חיבור, והטובל בגממית לא עלתה לו טבילה. אבל האשבורן, והוא ביקוע ארץ מליחה שנתבקעה ונקוו שם מים, חיבור לטומאה ולטהרה.

ולענין יין נסך, לרב הונא ניצוק וקטפרס ומשקה טופח חיבור הוא - שהמעה מכלי כשר ליין נסך נאסר אף מה שבכלי העליון דרך ניצוק.

דף ע"ב ע"ב

שנינו במשנה 'המעה מכלי לכלי את שעירה ממנו מותר ואת שעירה לתוכו אסור' - ופירשה רב ששת כשעירה הגוי, והתחתון אסור משום כוחו, ומה שבתוך הכלי העליון אע"פ שהוא כוחו לא גזרו עליו חכמים. וכן גוי המעה מחבית לבור, קילוח היורד משפת חבית למטה אסור משום כוחו, ועל מה שבתוך החבית לא גזרו.

רב חסדא הורה למוכרי היין, שאם שופכים לכלי של גוי, יפסקו ראש העליון של הניצוק קודם שיגיע ראש התחתון לכלי של הגוי, או שיעמדו מרחוק ויזרקו היין לכליו, כי הניצוק חיבור.

רבא הורה לשופכי היין ליזהר שלא יתקרב גוי לסייע בעדם בשעת שפיכה - שמא ישכחו ויניחוהו בידו

ויאסר משום כוחו.

מעשה באחד שהעלה יין מחבית לכלי על ידי גישתא ובת גישתא' - שחתך שני קנים בשיפוע, והדביק ראשיהם מלמעלה ושניהם פונים למטה, והניח אחד מן הראשים בחבית מליאה עד שמגיע לשוליה, וראש קנה השני נותן בפיו ומוצץ מעט עד שעולה היין ושמטו מפיו, ומניח חבית ריקנית כנגד הקילוח, ויין עולה מאליו כולו מחבית לחבית. ונגע גוי בראש הקילוח ואסר רבא את כל היין גם לסובר שניצוק אינו חיבור, שכל היין שבחבית נגרר אחר ה'גישתא' וכאילו נגע ביין שבחבית.

ישראל וגוי שותים יחד מ'קנישקנין' - והוא כלי רחב שיוצאים מצידו קנים, וכשנותנין יין בפיו מתמלאין כל הקנים, שכל זמן שזה מוצץ אין יין שנוגע בפי עובד כוכבים חוזר למטה. ודווקא כשהישראל מפסיק תחילה, אבל אם הגוי פוסק תחילה אסור.

יום השישי י"ג ניסן תשע"ח

דף ע"ג ע"א

יין נסך אסור ואסור בכל שהוא במין במינו - כגון יין ביין. וכן אם נתערב מים שנתנסכו לע"ז במים של היתר, אסור בכל שהוא. אבל יין שנתערב במים או מים ביין, בנותן טעם. זה הכלל מין במינו במשהו, ושלא במינו בנותן טעם.

המערה יין נסך מחבית לבור - לרב דימי בשם רבי יוחנן אפילו מערה כל היום כולו, ראשון ראשון של איסור בטל ביין של היתר, ומה ששנינו שהיין ביין אסור בכל שהוא, היינו כשנפל היתר לתוך איסור, שראשון ראשון של היתר בטל באיסור. ויין במים היינו של יין היתר במים של איסור, ומים ביין היינו מים של היתר ביין של איסור. ולשיטת רב יצחק בר יוסף בשם רבי יוחנן רק אם מערה יין נסך מפך קטן לבור בטל ראשון ראשון, אבל בחבית שקילוחו גדול לא.

יין נסך שנפל לבור יין של היתר ונפל שם קיתון של מים - לרבין בשם רבי יוחנן רואין את ההיתר כאילו אינו, והיין של איסור מים רבין עליו ומבטלין אותו. ודווקא שנפל קיתון של מים תחלה, אבל אם לא נפל תחלה, מצא מין את מינו וניעור. וי"א דברי רבי יוחנן על מה ששנינו שייין ביין אסור בכל שהוא, שאם נפל קיתון של מים רואין את ההיתר כאילו אינו והשאר מים רבין עליו ומבטלין אותו, ואפילו אם לא נפל הקיתון תחילה.

ולשיטת חזקיה, אם הגדילו המים ויין של היתר באיסור, שנפל היין נסך לבסוף, בין אם נפל הקיתון לייין של היתר תחילה ובין אם נפל לבסוף אסור, ואין אומרים רואים את ההיתר כאילו אינו, אלא יין נסך מתחבר למינו, ואין המים רבים עליו. ואם הגדילו בהיתר, שנפל היין נסך והמים בבור תחילה, שכבר רבו עליו המים וביטלו, ולאחר מכן נפל יין של היתר, מותר. (ולרבי יוחנן אפילו הגדילו באיסור מותר כמו שנתבאר).

דף ע"ג ע"ב

שאור של חולין ושל תרומה שנפלו לתוך העיסה, ואין באחד מהם כדי לחמץ, ונצטרפו וחימצו - לרבי אליעזר אחר אחרון אני בא. ופירש אביי שאם קדם

וסילק את האיסור קודם שנפל ההיתר מותר, אבל אם לא סילקו, אע"פ שנתן את ההיתר באחרונה אסור. ולחכמים בכל אופן אין איסור עד שיהא באחד מהם כדי לחמץ. ואין ענין בין מחלוקת זו למחלוקתם של רבי יוחנן וחזקיה, כי שם נחלקו אם 'רואים את ההיתר כאילו אינו' או לא, ור"א וחכמים נחלקו לענין 'זה וזה גורם' אם הוא אסור או מותר.

שתי כוסות יין של חולין ושל תרומה ומזגן במים, ויש במים שבשניהם כדי לבטל את התרומה ברוב, ועירבן זה בזה - לרבי יוחנן רואין את ההיתר כאילו אינו, והשאר מים רבין עליו ומבטלין אותו.

לרב ושמואל כל איסורים שבתורה במינן אוסרים במשהו - ושלא במינן בנותן טעם. ולרבי יוחנן וריש לקיש כל איסורים שבתורה בין במינן ובין שלא במינן אוסרים בנותן טעם, חוץ מטבל ויין נסך שאוסרים במינם במשהו ושלא במינן בנותן טעם, יין נסך משום חומרא דע"ז, וטבל כהתירו כך איסורו, שהרי חיטה אחת פוטרת את הכרי.

יום שישי י"ד ניסן תשע"ח

דף ע"ד ע"א

כל דבר שבמינן והוא אסור בהנאה, אסור בכל שהוא - ואלו הן: יין נסך, עבודת כוכבים, עורות לבובין, שור הנסקל, עגלה ערופה, ציפורי מצורע, שער נזיר, פטר חמור, בשר בחלב, ושעיר המשתלח, וחולין שנשחטו בעזרה. אבל חתיכות נבילה, אע"פ שהוא דבר שבמינן, כיון שמותר בהנאה, אינו אסור בכל שהוא. וכן חמץ בפסח אע"פ שאסור בהנאה, כיון שאינו דבר שבמינן אינו אסור בכל שהוא.

וכן 'אגוזי פרך ורימוני בדין' לענין ערלה וכלאי הכרם, וככרות של בעה"ב לענין חמץ בפסח לשיטת רבי עקיבא, אוסרים בכל שהוא, ולא מנאם התנא לפי שכבר נשנו במשנה בסדר זרעים.

יין נסך שנפל לבור - לתנא קמא כולו אסור בהנאה, ולרשב"ג ימכר כולו לעובד כוכבים חוץ מדמי יין נסך שבו.

לרב הלכה כרשב"ג כשנפלה חבית בין חביות, אבל לא יין ביין. ולשמואל הלכה כמותו גם לענין יין ביין. רב נחמן פסק הלכה למעשה שביין נסך יין כולו אסור, ורק חבית בחבית ימכר חוץ מדמי יין נסך שבו. ובסתם יינם אפילו יין ביין מותר.

דף ע"ד ע"ב

גת של אבן שזפתה עובד כוכבים, ודרכו להטיל עליה יין כדי להפיג את ריחה, ועדיין לא דרך בה - מנגבה והיא טהורה. גת של עץ שזפתה ולא דרך בה, לרבי מנגבה, ולחכמים יקלוף את הזפת, לפי שצריכה זפת הרבה ובולעת יותר משל אבן.

גת של עץ ושל אבן של עובד כוכבים, ודרך בה - אם אינה מזופפת מנגבה, ואם היא מזופפת אסורה עד שיקלוף.

גת של עץ ושל אבן שדרך בה גוי ואינה מזופפת - לרבא אינה צריכה ניגוב אלא די לה בהדחה. (כגון שהיא של ישראל ודרך בה הגוי לשעה, אבל אם היא של גוי צריכה ניגוב כמבואר בברייתא. תוס').

גת של חרס - לשיטת חכמים אף על פי שקלף את

הזפת אסורה. ולשיטת רבי אם אינה מזופפת ינגב (ואם היא מזופפת יקלוף). ומודה רבי בקנקנים של חרס של גויים שאסורים (אע"פ שאינם מזופפים, עד שימלאם שלשה ימים במים, ומערן מעת לעת), לפי שמכניסו לקיום.
רבא הורה להרתיח את הגת ברותחין - כדי להכשירו.

שבת קודש ט"ו ניסן - חג הפסח תשע"ח

דף ע"ה ע"א

כל כלי שמכניסו לקיום, אפילו אם מוסרו לגוי לפי שעה, גזרו עליו חכמים כיון עצמו - ומשום כך היה רבא שולח כדים ריקים כשהם צרורים בשק ושוליהם למעלה, וחשובים כחותם בתוך חותם.

נשתמש בהם הגוי - מנגבם במים ובאפר. אם יש בהם לחלוחית יין, נותן אפר תחלה לשפשף עד שתהא נגובה ואחר כך מים. ואם הם יבשים, נותן מים תחלה, ואחר כך נותן אפר.

ונחלקו אמוראים בסדר הניגוב: בסורא אמרו שלדעת רב ברטובה נותן שתיים, אפר ומים, וביבישה נותן שלש, מים אפר ומים. ולשמואל נותן ברטובה שלש, אפר מים ואפר, וביבישה נותן ארבע, מים ואפר מים ואפר. ובפומבדיתא אמרו שלרב נותן ברטובה שלש וביבישה ארבע, ולשמואל נותן ברטובה ארבע וביבישה חמש, ולדבריהם לא נחלקו רב ושמואל, אלא ששמואל מונה גם את המים שנותן לאחר האפר האחרון כדי לנקות את האפר.

היו גתיו ובית בדיו טמאים ובקש לעשותם בטהרה - הדפין (עשויים כדלת ונותנם על התפוח) והעדשין (הגת עצמה), והלולבין (שמכבד בה את הענבים המתפזרין), מדיחן. והעקלין (שכורכין סביבות התפוח שלא יתפזרו הענבים), של נצרין ושל בצבוץ מנגבן, של שיפה ושל גמי מישנן י"ב חודש, ולרשב"ג מניחן מגת לגת ומבד לבד, ופעמים שהן יותר מי"ב חדש כגון שהם מאוחרים, ופעמים שהן פחות כגון במוקדמים. לרבי יוסי אם רוצה לטהרן מיד, מגעילן ברותחין או חולטן במי זיתים, ולרשב"ג משום ר' יוסי מניחן תחת צינור שמימיו מקלחין או במעין שמימיו רודפין במשך י"ב שעות, והוא יום או לילה בתקופת ניסן ותשרי, ובתקופת תמוז וטבת חצי יום וחצי לילה. וכדרך שאמרו בטהרות כך אמרו ביין נסך.

משמרת של גויים שנותנים בהם שמרים להוציא את יינם - העשויות משער אדם, מדיחן. של צמר, מנגבם. ושל פשתן, מישנן. ואם יש בהם קשרים, מתירם. סלים וכוורות שמסננים בהם יין, העשויות מחבלים של צורי דקל, מדיחם. של גמי הנקרא 'צבתא', מנגבם. ושל פשתן, מישנן. ואם יש בהם קשרים, מתירם.

דף ע"ה ע"ב

עם הארץ שהושיט ידו לגת ונגע באשכולות המוטלות ביין - י"א שאשכול וכל סביבותיו טמאין וכל הגת טהורה, וכדבריו הורו חכמים לרבי ירמיה וי"א לבן ר' ירמיה. וי"א שכל הגת טמאה.

שרץ שנמצא ברחים אינו מטמא אלא מקום מגעו - ואם היה משקין מהלך הכל טמא, גם לסובר שע"ה שנגע באשכולות רק סביבותיו טמאים, לפי

שהאשכולות מפסיקים.

הלוקח כלי תשמיש מן הגויים - כלי הראוי לטהר בטבילה, כגון שתשמישו ע"י צונן, יטביל. וזה שתשמישו ברותחין, יגעיל. הראוי ללבן באור, כגון השפוד והאסכלא שתשמישו ע"י צלי, מלבנן באור. הסכין, שפה באבן והיא טהורה.

וכולם צריכין טבילה בארבעים סאה - שנאמר 'כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר', הוסיף לך הכתוב טהרה אחרת. ועוד נאמר 'במי נדה' במים שנדה טובלת בהן, ומ'טהר' לבד הייתי אומר אפילו במקוה חסר, ומ'במי נדה' לבד הייתי אומר שצריך הערב שמש כנדה.

גם כלים חדשים צריכים טבילה - שהרי ישנים וליבנם כחדשים הם. מספריים שגוזזים בהם בגדי צמר אין צריכים טבילה, שכלי סעודה אמורים בפרשה. לקוחים צריכים טבילה כמעשה שהיה, אבל שאולים לא. כלי הנעשה מאדמה וצפיעי בקר אינו צריך טבילה, שכלי מתכות אמורים בפרשה. כלי זכוכית, הואיל ונשתברו יש להם תקנה, דינם ככלי מתכות.

כלי חרס המחופה במתכות - י"א כתחילתו וא"צ טבילה, וי"א כסופו וצריך טבילה, וכן הלכה.

מעשה בגוי שמשכן לרב אשי כוס של כסף, והטבילו רב אשי ושתה בו - ונסתפק מר בר רב אשי אם משום שמשכון צריך טבילה כמכירה, או משום שראה שדעתו של גוי להשאירו אצלו ולא לפדותו עוד.

הלוקח כלי תשמיש מן העובדי כוכבים: דברים שלא נשתמש בהם - מטבילן וטהורים. דברים שנשתמש בצונן, כגון כוסות וקתונות וצלוחיות - מדיחן ומטבילן וטהורים. דברים שנשתמש בחמין, כגון יורות קומקמוסון ומחמי חמין - מגעילן ומטבילן וטהורים. דברים שנשתמש בהן באור, כגון שפודין ואסכלאות - מלבנן ומטבילן וטהורים.

נשתמש בהן בלא טבילה או הגעלה או ליבון - י"א שאסור, שנותן טעם לפגם אסור. וי"א שמותר שנותן טעם לפגם מותר. ולסובר נותן טעם לפגם מותר, לא אסרה תורה גיעולי עכו"ם אלא בקדירה בת יומא, וחכמים גזרו על שאינה בת יומא משום בת יומא, ולסובר נותן טעם לפגם אסור, גם בת יומא נפגם טעמה.

יום ראשון ט"ז ניסן - יום א' דחזה"מ פסח תשע"ח

דף ע"ו ע"א

לענין גיעולי גויים שנינו ששפוד ואסכלא מלבנם באור, ולענין קדשים שנינו שמגעילם בחמין. ונחלקו אמוראים ביישוב הסתירה:

לאבבי, יגיד עליו ריעו - וצריך גם ליבון וגם הגעלה.

לרבא, בקדשים כל יום נעשה גיעול לחבירו - שאם מבשל בה שלמים, מבשל למחר חטאת, ואין כאן גיעולי נותר שהרי שלמים נאכלת לשני ימים. ואם מבשל בה חטאת מבשל שלמים באותו היום, ולמחר יבשל בה חטאת. והקשו על דבריו למה צריך הגעלה.

לרב פפא גיעולי עובדי כוכבים שאין מבשלים בהם כל שעה, צריכים ליבון - שהבליעה מתקשה ונדבקת בכולו, ולא נפלט בהגעלה. וקדשים שמבשלים בהם

כל שעה, פולט גיעולו בהגעלה.

לרב אשי גיעולי גויים בלע איסורא, וגיעולי קדשים בלע היתירא - ואע"פ שפולט איסורא, כיון שאינו בעין די לה בהגעלה.

כלים שצריכים ליבון - מלבנן עד שתשיר קליפתן.

כלים שצריכים הגעלה: אם היא יורה קטנה - מגעילה בתוך יורה גדולה. ואם היא יורה גדולה - נותן שפה של עיסה סביבות פיה כדי שתקבל מים הרבה, ויעברו הרותחין על שפתה, כי מה בולעו בניצוצות (שניתזו הרתיחות שם ולא הוכנס ליורה אחרת בשעת בליעה), כך פולטו בניצוצות.

דף ע"ו ע"ב

הסכין - שפה והיא טהורה, ונועצה עשרה פעמים בקרקע שאינה עבודה להסיר שמנוניתה. ובסכין יפה שאין בה גומות, שלא תהא שמנונית בגומא. ורק לאכול בה צונן, אבל דבר רותח אסור לחתוך בה עד שיגעילנה ברותחין.

מר יהודה ובאטי בר טובי ישבו אצל שבור מלכא, הביא לפניהם אתרוג, פסק ואכל, פסק ונתן לבאטי בר טובי, נעצה עשר פעמים בקרקע ונתן למר יהודה. אבל על באטי בר טובי לא היה מכיר אם הוא פרוש מאכילת איסור. וי"א שהזכירו מה שעשה בלילה, ששלח להם נשים, ובאטי קיבל ומר יהודה לא.

הדרן עלך השוכר את הפועל

וסליקא לה מסכת ע"ז

יום שני י"ז ניסן - יום ב' דחזה"מ פסח תשע"ח

מסכת הוריות

פרק ראשון - הורו בית דין

דף ב' ע"א

הורו בית דין לעבור על אחת מכל מצות האמורות בתורה, והלך היחיד ועשה שוגג על פיהם - בין שעשו ועשה עמהן, בין שעשו ועשה אחריהן, בין שלא עשו ועשה, פטור, מפני שתלה בב"ד. הורו ב"ד וידע אחד מן הדיינים שטעו, או תלמיד והוא ראוי להוראה, והלך ועשה על פיהם, שטעה לומר שמצוה לשמוע דברי חכמים, בין שעשו ועשה עמהן בין שעשו ועשה אחריהן בין שלא עשו ועשה, חייב חטאת, מפני שלא תלה בב"ד. זה הכלל התולה בעצמו חייב, והתולה בב"ד פטור.

לשיטת שמואל אין ב"ד חייבין עד שיאמרו להם 'מותרים אתם' - ולרב דימי מנהרדעא עד שיאמרו להם 'מותרים אתם לעשות'. וי"א להיפך.

בגמרא הוכיחו שאין ב"ד חייבים עד שיאמרו 'מותרים אתם לעשות': א. מזקן ממרא שחזר לעירו, שנה ולימד כדרך שלימד, פטור, 'הורה לעשות' חייב. ב. בית דין שהורו לאשה 'להנשא' ע"פ עד אחד, והלכה וקלקלה בזנות ובא בעלה, חייבת בקרבן, שלא התירו לה אלא להנשא, ומשמע שלא נקרא גמר הוראה עד שיתירו לה הנשא. ג. מלשון המשנה הורו בית דין 'לעבור' על אחת מכל מצוות האמורות בתורה.

הורו בית דין שחלב מותר, ונתחלף לו חלב בשומן, ואכלו - י"א בשם רבא שהוא פטור, והתנא מרמז דין זה באמרו ועשה 'שוגג' על פיהם. וכן היא שיטת

רב. וי"א בשם רבא שהוא חייב, ורק 'שוגג על פיהם' פטור. וכן היא שיטת רבי יוחנן. ואע"פ שגם אם נודע לו שהוא חלב היה אוכל, אינו נחשב 'לא שב מידיעתו', כיון שאם יודע לבית דין לא יאכל. ורמי בר חמא נסתפק בדבר.

גם לשיטת רב שהוא פטור, אינו משלים לרוב ציבור - שנאמר 'בשגגה' עד שיהו כולם בשגגה אחת.

'מעם הארץ בעשותה' - פרט למומר שאינו מביא קרבן על שגגתו. ולרבי שמעון בן יוסי משום ר"ש למדים זאת מ'או הודע', שרק השב מידיעתו מביא קרבן על שגגתו.

דף ב' ע"ב

אחד מבית דין שידע שבית דין טעו - בין אם הוא 'גמיר וסביר', ובין אם הוא גמיר ולא סביר או סביר ולא גמיר, חייב קרבן. ולמדנו זאת ממשנה יתירה ששנה התנא 'ידע אחד מהן שטעו או תלמיד וראוי להוראה'. ואיזה הוא הראוי להוראה, כגון שמעון בן עזאי או שמעון בן זומא, ואע"פ שידע שחלב אסור נחשב לשוגג כשטעה ב'מצוה לשמוע דברי חכמים'.

'זה הכלל התולה בעצמו חייב' - בא לרבות על המבעט בהוראה. 'והתולה בבית דין פטור' לרבות כשהורו ב"ד וידעו שטעו וחזרו בהן, והלך היחיד ועשה על פיהם. ואע"פ ששנה בפירוש להלן, 'תני והדר מפרש'.

לרב יהודה אמר שמואל משנתנו שהיחיד שעשה על פי הוראת ב"ד פטור מקרבן רבי יהודה היא - ודרשה בברייתא מ'בעשותה', שהעושה מפי עצמו חייב בהוראת ב"ד פטור. אבל לשיטת חכמים חייב חטאת.

רוב הקהל או כולו שעשו עבירה בשגגת מעשה - חייבים בחטאת, שנאמר 'מעם הארץ'. ולולא הריבוי הייתי אומר שרק מיעוט קהל שחייבים חטאת בעצמם כשעשו ע"פ הוראת ב"ד (לשיטת חכמים), חייבים גם בשגגת מעשה, אבל רוב הקהל שאם עשו בהוראה ב"ד מביא עליהם פר והם פטורים, גם אם עשו בשגגת מעשה פטורים, לכך למדנו מ'מעם הארץ' שחייבים.

יום שלישי י"ח ניסן - ג' דחזה"מ פסח תשע"ח

דף ג' ע"א

לרב נחמן בשם שמואל משנתנו שהיחיד שעשה על פי הוראת ב"ד פטור מקרבן רבי מאיר היא, ולחכמים חייב חטאת.

בברייתא אמרו 'הורו ועשו' - רבי מאיר פוטר וחכמים מחייבים'. ונאמרו כמה פירושים במה נחלקו:

א. לרב נחמן בשם שמואל נחלקו כשהורו ב"ד ועשו מיעוט קהל - שלרבי מאיר יחיד שעשה ע"פ ב"ד פטור מקרבן (כמו ששינו במשנה), ולחכמים חייב. ב. לרב פפא נחלקו כשעשו מיעוט ציבור ע"פ הוראת ב"ד, ובית דין משלים לרוב ציבור - שלרבי מאיר אינם משלימין ופטורים מפר העלם, ולחכמים משלימין וחייבים. ג. כשהורו ב"ד ועשו רובו של קהל - שלרבי מאיר הקהל פטורים וב"ד מביאים פר, וחכמים היינו רבי שמעון הסובר שגם ב"ד מביאים וגם הציבור. ד. כשעשה שבט אחד בהוראת בית דינו - שלרבי מאיר אין מביאים פר העלם, וחכמים היינו

רבי יהודה הסובר שאותו השבט חייב בפר העלם. ה. כשחטאו ששה שבטים והן רובו של קהל, או שבעה שאינם רובו של קהל - שלרבי מאיר פטורים מפר העלם, וחכמים היינו רבי שמעון בן אלעזר שאמר משמו של רבי מאיר שחייבים.

הורו ב"ד ועשו ב"ד - פטורים מפר העלם דבר, שנאמר 'הקהל ועשו', מעשה תלוי בקהל והוראה בב"ד.

הורו בית דין ועשו רוב קהל, הולכים אחר רוב יושבי ארץ ישראל - אבל אותם שבחו"ל אינם מן המנין, שנאמר 'ויעש שלמה בעת ההיא את החג וכל ישראל עמו קהל גדול מלבוא חמת עד נחל מצרים', ללמד שרק אלו נקראים קהל.

הורו בית דין ועשו רוב קהל על פיהם, ונתחייבו להביא פר, ולא הספיקו להביאו עד שנתמעטו, כגון שמתו מקצתן - לחכמים חייבים פר כבתחילה, ולרבי שמעון, אם נודע להם עד שלא נתמעטו חייבין, ואם נודע להם משנתמעטו פטורים.

היו מועטין ונתרבו, כגון שהורו בית דין ועשו מיעוט קהל על פיהם, ומתו מקצתן של רוב קהל ונתרבו אלו - אע"פ שנודע להם שחטאו לאחר שנתרבו, פטורים. וגם לרבי שמעון שהולך אחר שעת ידיעה, צריך ידיעה וחטא בחיוב, ובשעת חטא היו פטורים שהרי מועטים היו.

הורו בית דין שחלב מותר, ועשו מיעוט הקהל על פיהם, ושוב חזרו והורו שהוא מותר, ועשו מיעוט אחר על פיהם והשלימו עם מיעוט הראשון לרוב קהל - נסתפקו בגמרא אם שתי ידיעות אינו מצטרף, או מאחר ששניהם באיסור חלב מצטרף. ולצד שמצטרף, נסתפקו, אם הורו תחילה בחלב שעל הקיבה ועשו מיעוט על פיהם, ולאחר מכן עשו מיעוט על פיהם בחלב שעל הדקין, אם מצטרף לפי ששניהם איסור חלב, או לא. ולצד שמצטרף, נסתפקו בעשו מיעוט על פיהם בחלב ומיעוט בדם, אם שני איסורים לא מצטרף, או מאחר שקרבנם שוה מצטרף. ולצד שמצטרף נסתפקו אם עשו מיעוט בחלב ומיעוט בע"ז, אם מאחר אינו מצטרף לפי שאין איסורם וקרבנם שוה, או מאחר ששניהם כרת מצטרף. ולא נפשט.

הורו ב"ד שחלב מותר, ועשו מיעוט הקהל, ומת אותו ב"ד, ועמד ב"ד אחר וחזרו והורו שחלב מותר, ועשו מיעוט אחר - לסובר שב"ד מביאים הפר אין מביאים, שהרי ב"ד הראשון כבר אינם. ולסובר שהקהל מביאים, נסתפקו בגמרא אם צריך שאותו ב"ד שהורו יהיה להם ידיעה או לא. ולא נפשט.

דף ג' ע"ב

מאה שישבו להורות - לשיטת רבי יונתן (וי"ג רבי יוחנן) אין חייבין עד שיוורו כולן. אע"פ שבכל התורה כולה 'רובו ככולו', כאן נאמר ואם 'כל עדת ישראל ישגו' עד שישגו כולן. ומה ששינוי שאם ידע אחד מן הדיינים שטעו ועשה על פיהם חייב, ומשמע הא אחר שעשה פטור, היינו כשהרכין בראשו. ונדחו דבריו. ומה שנאמר 'כל עדת' בא ללמד שישבו כל השבעים ואחד, ואע"פ שלא הורו כולם.

אין גוזרין גזירה על הצבור אלא אם רוב הצבור יכולין לעמוד בה - שנאמר 'במארה אתם נארים ואותי אתם קובעים הגוי כולו', ואע"פ שנאמר 'כולו', רובו ככולו. ומכאן נדחו דברי רבי יונתן.

עשרה שיושבים בדין, קולר תלוי בצואר כולן אם הטו בדין - ואפילו תלמיד היושב לפני רבו. רב הונא היה מביא עמו לבית דין עשרה תלמידים, וכן רב אשי כשהביאו לו טריפה היה מביא עמו עשרה שוחטים, כדי שלא יגיע לו מן העונש אלא מעט.

הורו ב"ד וידעו שטעו וחזרו בהן, והלך ועשה על פיהם - לרבי שמעון בין שהביאו כפרתן ובין שלא הביאו כפרתן פטור מקרבן, הואיל וברשות ב"ד הוא עושה. וי"א טעמו בלשון זה, שכל הוראה שיצאה ברוב ציבור יחיד העושה אותה פטור, שלא ניתנה הוראה אלא להבחין בין שוגג למזיד, כלומר להודיע שהעושה על פיהם שוגג הוא ופטור.

לרבי אלעזר הוא ספק, ולפיכך אם ישב בביתו שהיה אפשר שישמע, חייב באשם תלוי, ואם הלך למדינת הים שלא היה אפשר שישמע, פטור. (מחלוקת בן עזאי ורבי עקיבא מבואר להלן ד.)

הורו ב"ד לעקור את כל הגוף, כגון שאמרו אין נדה בתורה, אין שבת בתורה, אין ע"ז בתורה - פטורים. הורו לבטל מקצת ולקיים מקצת, כגון יש נדה בתורה אבל הבא על שומרת יום כנגד יום פטור, יש שבת בתורה אבל המוציא מרה"י לרה"ר פטור, יש ע"ז בתורה אבל המשתחוה פטור, חייבין, שנאמר 'ונעלם דבר', דבר ולא כל הגוף.

פר העלם דבר של ציבור ושעירי עבודת כוכבים - לר"ש הגזברים גובין מכל אחד מישראל מעות לקנותם, ולרבי יהודה באים מתרומת הלשכה. וי"א להיפך. ואע"פ שלרבי שמעון גובים מכל אחד מעות, מי שעשה לאחר שחזרו בהם בית דין נחשב כתולה בבית דין, באופן שגבו סתם, או שלא היה בעיר בשעת גביה. או לסובר שלרבי שמעון באים מתרומת הלשכה.

יום רביעי י"ט ניסן - ד' דחיה"מ פסח תשע"ח

דף ד' ע"א

העושה על פי בית דין לאחר שחזרו מהוראתם - לרבי מאיר חייב קרבן, לרבי שמעון פטור (כמו ששינוי במשנה), לרבי אלעזר חייב באשם תלוי, שדומה לאדם שאכל ספק חלב ספק שומן, ונודע לו שספק הוא, וגם כאן הוא ספק שמא תולה בדעת עצמו, בין למ"ד שהציבור מביא הקרבן שהדבר מפורסם שב"ד חזרו מהוראתם, ובין למ"ד שב"ד מביאים אותו, שאם היה שואל היו אומרים לו. ולסומכוס פטור מאשם תלוי, שדומה לאדם שהביא כפרתו בין השמשות ספק מבוע"י ספק משחשכה, בין למ"ד שב"ד מביאים ואינו מפורסם, ובין למ"ד שהציבור מביאים אותו, שלא עלה על דעתו לשאול למה הביאו הציבור פר.

חזרו בית דין מהוראתם, ועשה על פיהם לאחר שהחזיק בדרך לילך למדינת הים ועדיין הוא בעיר - לבן עזאי חייב באשם תלוי, ולרבי עקיבא פטור.

הורו ב"ד לעקור את כל הגוף פטורים - שנאמר ונעלם דבר ולא מצוה כולה. ואין לפרש 'דבר' על כל הדבר, לעולא משום שאנו קורים 'ונעלם מדבר', כלומר ממקצת הדבר. לחזקיה שנאמר 'ועשו אחת מכל מצות', מכל מצות ולא כל מצות. ולרב אשי למדים דבר דבר מזקן ממרא, שנאמר בו 'לא תסור מן הדבר', מן הדבר ולא כל הגוף.

למטה ב"ד ולא צבור. (ו'ה"א' יתירא של הקהל אינו דורש).

לשיטת רבי יהודה - מביא כל שבט ושבט, לפיכך כשעשו כל הקהל, י"ב שבטים מביאים י"ב פרים, ובע"ז מביאים י"ב פרים וי"ב שעירים. ואם חטאו שני שבטים, מביאים שני פרים, חטאו שלשה מביאים שלשה, חטאו שבעה, מביאין ז' פרים. וגם שאר שבטים שלא חטאו מביאין על ידיהן פר לכל שבט. שנאמר 'אשר חטאו'. אבל אם חטאו שני יחידים או שלשה אינם מביאים. ופירשו בגמרא שלשיטתו ארבע 'קהל' אמורים בפרשה, שני פעמים 'הקהל', וה"א יתירא לרבות קהל נוסף, אחד לחייב על כל קהל וקהל (על כל שבט), אחד ללמד שהוראה תלויה בב"ד ומעשה בקהל, אחד ללמד גרירה, שגם השבטים שלא חטאו מביאים אגב החוטאים, ואחד ללמד על שבט אחד שעשה בהוראת בית דינו שמביאים פר.

לשיטת רבי שמעון - מביא כל שבט שחטא וגם ב"ד. לפיכך אם חטאו כולם מביאים י"ג פרים, ובע"ז י"ג פרים וי"ג שעירים, פר ושעיר לכל שבט, ופר ושעיר לב"ד. חטאו ז' שבטים מביאים ח' פרים, ובעבודת כוכבים ח' פרים וח' שעירים, שנאמר קהל למטה ונאמר למעלה, מה האמור למעלה ב"ד עם הקהל כך האמור למטה. ופירשו בגמרא שלשיטתו שלשה 'קהל' אמורים בפרשה, שה"א של מעיני הקהל אינה מיותרת שדרך המקרא לדבר כן. קהל אחד מלמד שמביאים על כל קהל (לכל שבט), ושנים אחרים ללמד גזירה שוה שב"ד חייבים עם הקהל.

הורו ב"ד של אחד מן השבטים ועשה אותו השבט על פיהם - לרבי יהודה אותו שבט חייב ושאר כל השבטים פטורים, ולחכמים אין חייבין אלא על הוריות בית דין הגדול בלבד, שנאמר 'ואם כל עדת ישראל ישגו' ולא עדת אותו שבט.

הורו ב"ד שחלב מותר, ואכלו הקהל שוגגים חלב ודם, אחת בהוראה ואחת בשגגת מעשה, ואחר כך ידעו ב"ד שהורו שלא כראוי, אלא שאינם יודעים אם על החלב הורו או על הדם - פטורים מפר, שנאמר 'ונודעה החטאת' ולא שיודעו החוטאין. לרבא אינה כרבי אליעזר המחייב חטאת יחיד במי שחלב ונותר לפניו ואכל אחד מהם ואינו יודע איזה, כי ממה נפשך חייב, וגם כאן ממה נפשך חייבים פר. ולרב אשי מודה רבי אליעזר כאן לפי שנאמר 'אשר חטאו עליה', ומה שנאמר שם 'אשר חטא בה' בא להוציא את המתעסק.

לרבי שמעון בן אלעזר בשם ר"מ אם חטאו ששה שבטים והם רובו של קהל, או ז' אף על פי שאינו רובו של קהל - מביאין פר. שנאמר 'מעני העדה' ומשמע מיעוט, ונאמר 'לכל העם בשגגה' ומשמע רובו, הא כיצד, עשו ו' והן רובו של קהל, או ז' אף על פי שאינן רובו, חייבין.

דף ה' ע"ב

לרבי שמעון ורבי מאיר למדנו שהוראה תלויה בבית דין ומעשה בקהל - ממה שנאמר בע"ז 'מעני העדה נעשתה לשגגה' (שנעשתה ע"י אחרים) ומ'לכל העם בשגגה'. וצריך שניהם, ש'מעני העדה' לבד הייתי אומר אפילו מיעוט הקהל, ומ'לכל העם בשגגה' הייתי אומר שיעשו ב"ד עם הקהל. ושאר עבירות

אין ב"ד חייבין עד שיורו בדבר שאין הצדוקין מודין בו, אבל בדבר שהצדוקין מודין בו פטורין, כיון שהוא מפורש בתורה. ומה ששינו שחייבים אם הורו שיש נדה בתורה והבא על שומרת יום כנגד יום פטור, אע"פ שמפורש בתורה 'וספרה לה' שסופרת אחד לאחד, היינו כשהורו שהעראה מותרת בה, שלא מפורש בתורה העראה אלא באשה דוה. או שאמרו שאין זבה (וכן שומרת יום) אלא כשזוהא ביום שנאמר 'ימי זוהה'. וכן מה שחייבים אם הורו שיש שבת בתורה אבל המוציא מרשות לרשות פטור, אע"פ שנאמר 'לא תוציאו משא מבתיכם', היינו כשהורו שהוצאה אסורה והכנסה מותרת, או שמושיט וזורק מותר. וכן מה שחייבים כשהורו שיש ע"ז בתורה אבל המשתחוה פטור, אע"פ שנאמר 'לא תשתחוה לאל אחר', היינו כשהורו שהשתחויה שלא כדרכה מותרת, או שהשתחויה בלא פישוט ידים ורגלים מותרת.

דף ד' ע"ב

רב יוסף נסתפק אם הורו ב"ד שאין חרישה בשבת - אם חשוב כביטול מקצת דבר, או מאחר שעוקרים לאיסור חרישה כל עיקר חשוב ביטול בגוף המצוה. ואין ראייה משומרת יום כנגד יום ומאיסור הוצאה בשבת ומאיסור השתחויה לע"ז, שמדובר באופן שלא עקרוהו לגמרי (כמו שנתבאר בע"א).

ב"ד שהורו שאין שבת בשביעית - כגון שטעו לדרוש מ'בחריש ובקציר תשבות' שרק בזמן שיש חרישה יש שבת, הרי זה כביטול מקצת וקיום מקצת, ומביאין קרבן.

נביא שנתנבא לעקור דבר מדברי תורה - חייב מיתה. נתנבא לביטול מקצת ולקיום מקצת - לרבי שמעון פטור. ובעבודת כוכבים אפילו אמר היום עובדה ולמחר בטלה, חייב.

הורו ב"ד וידע אחד מהם שטעו ואמר להם טועים אתם - פטורים. וכן אם לא היה מופלא של ב"ד שם פטורים, שהיה להם ללמוד ולא למדו. וכן אם היה אחד מהם גר או ממזר או נתין או זקן שלא ראוי לבנים, פטור שנאמר כאן עדה, ונאמר להלן (בדיני נפשות) עדה, מה להלן כולן ראויין להוראה שנאמר 'ונשאו אתך' בדומין לך, אף כאן שיהיו כולן ראויין להוראה.

הורו ב"ד שוגגים ועשו כל הקהל שוגגים - מביאים פר. הורו ב"ד מזידים ועשו הקהל שוגגים - מביאים כל אחד כשבה ושעירה כדין חטאת יחיד. הורו שוגגים ועשו מזידים - פטורים.

יום חמישי כ' ניסן - ה' דחיה"מ פסח תשע"ח

דף ה' ע"א

תנאים נחלקו בדין פר העלם דבר של ציבור על איזה ציבור מביאים ומי מביאו:

לשיטת רבי מאיר - כשהורו ב"ד ועשו כל הקהל או רובן על פיהן, ב"ד מביאין פר ולא ציבור. ובע"ז ב"ד מביאים פר ושעיר. וכן אם הורו ב"ד ועשו ז' שבטים או רובן על פיהם, ב"ד מביאין פר והקהל פטורים. ובע"ז מביאין רק ב"ד פר ושעיר. ששני 'קהל' אמורים בפרשה, למטה (והקריבו הקהל) ולמעלה (מעני הקהל), מה האמור למעלה ב"ד ולא צבור, אף האמור

למדים גזירה שווה 'מעני מעיני' מע"ז.

עשה שבט אחד בהוראת ב"ד הגדול - לרבי יהודה מביאים גם שאר שבטים פר לכל אחד.

לשון הברייתא: מה הן מביאין פר אחד, רבי שמעון אומר שני פרים - ופירשו בגמרא שעולה על ששה שבטים שחטאו והם רוב קהל, ות"ק ר"ש בן אלעזר הוא. ולרבי שמעון מביאים אחד לכל השבטים שחטאו, ואחד לב"ד. (ולא אמר ר"ש שיביאו לכל שבט רק כשחטאו רוב שבטים).

לשיטת רבי שמעון אם עשה שבט אחד בהוראת בית דין הגדול - מביאים.

לרבי יהודה ורבי שמעון שבט אחד נקרא קהל - שנאמר 'ויאמר אלי הנני מפרך והרביתך ונתתיך לקהל עמים', ולא נולד לו לאחר מכן אלא בנימין.

ויעמד יהושפט בקהל יהודה וגו' לפני החצר החדשה' - שחידשו דברים ואמרו טבול יום אל יכנס במחנה לוויה.

יום שישי כ"א ניסן - יו"ט שביעי של פסח תשע"ח

דף ו' ע"א

נאמר בקרבנות הלויים 'זפר שני בן בקר תקח לחטאת' ללמד שהוא שני לעולה - מה עולה לא נאכלת כך גם החטאת. כיוצא בו 'הבאים מהשבי הגולה הקריבו וגו' הכל עולה', והלא חטאת ביניהם, אלא שהכל כעולה שאינה נאכלת.

שנים עשר פרים ושעירים הביאו הבאים משבי הגולה על ע"ז שעשו בימי צדקיהו - לשיטת רבי יהודה כגון שחטאו י"ב שבטים, או שחטאו שבעה ושאר שבטים הביאו בגרירה. לרבי שמעון שחטאו י"א שבטים, והי"ב לבית דין. ולרבי מאיר שב"ד מביאים ולא ציבור, צ"ל שחטאו וחזרו וחטאו י"ב פעמים.

ואע"פ שמתו החוטאים מביאים ציבור פר ושעיר - שלא אמרו 'חטאת שמתה בעליה במיתה' אלא ביחיד ולא בצבור, שאין מיתה בצבור. ולמדנו כן מהנאמר בעגלה ערופה 'כפר לעמך ישראל אשר פדית ה', ראויה כפרה זו שתכפר על יוצאי מצרים, ואע"פ שמתוך שמכפרת על החיים מכפרת גם על המתים, גם כאן חטאו החיים והיו צריכים כפרה. ואע"פ שהיו מזידיים, הוראת שעה היתה, כי גם מה שהביאו צ"ו אילים וע"ז כבשים, היתה הוראת שעה.

'מת אחד מן הצבור חייבין, מת אחד מבית דין פטורין' - והעמידוה בגמרא כרבי מאיר הסובר שב"ד מביאים פר ולא ציבור, לפיכך אם מת אחד מן הציבור מביאים, שכל הבית דין קיים. ואם מת אחד מב"ד פטורים, כחטאת שמת אחד מן השותפין.

רב יוסף רצה להעמידה כרבי שמעון הסובר שב"ד מביאים עם הציבור, ואם מת אחד מן הציבור חייבים שאין ציבור מתים, ואם מת אחד מב"ד פטורים שחטאת שותפין היא - ואביי דחה דבריו, כי לרבי שמעון חטאת שותפין דינה כחטאת ציבור שאם נתכפרו בעליה באחרת אינה מתה, וכך גם אם מת אחד מן השותפין היא קריבה. (וכן היא מסקנת הגמרא להלן ע"ב).

דף ו' ע"ב

פר ושעיר של יום הכפורים שאבדו, והפריש אחרים

תחתיהם - לרבי יהודה ימותו כולן, ולר"א ור"ש אין חטאת ציבור מתה. ואע"פ שמכפרת רק על הכהנים, פירש אביי שלרבי שמעון חטאת שותפין דינה כחטאת ציבור. ולרב יוסף נקראת חטאת ציבור משום שהכהנים נקראים 'קהל', שנאמר 'על הכהנים ועל כל עם הקהל יכפר'. ונדחו דבריו.

למסקנת הגמרא שבט לוי בכלל י"ב שבטים שמביאים י"ב פרים - ואפרים ומנשה חשובים כשבט אחד, שלא הוקשו אלא לנחלה. ובדגלים הם חלוקים שכנחלתן כך חנייתן כדי לחלק כבוד לדגלים. וכן בנשיאים כדי לחלוק כבוד לנשיאים.

שלמה עשה ז' ימי חנוכה, ומשה עשה שנים עשר כדי לחלוק כבוד לנשיאים.

ר"ש אומר חמש חטאות מתות - ולד חטאת, תמורת חטאת, חטאת שמתו בעליה, שנתכפרו בעליה, ושעברה שנתה. ואי אפשר לומר ולד חטאת בצבור שאין צבור מפרישין נקבה, ולא תמורת חטאת שאין תמורה בצבור, ולא שמתו בעליה שאין צבור מתים. וכן אם נתכפרו בעליה ועברה שנתה בציבור לא ימותו, שרבי שמעון גמר הלכה שחטאות אלו מתות רק באופן ששייך כל החמשה. ומכאן למדנו שלדבריו גם חטאת של שותפין שמת אחד מהם אינה מתה (כדעת אביי), שהרי לא שייך בה כל החמש חטאות.

הדרן עלך הורו בית דין

שבת קודש פרשת שמיני - כ"ב ניסן אסרו חג פסח תשע"ח

פרק שני - הורה כהן משיח

דף ז' ע"א

הורה כהן משיח לעצמו שוגג ועשה שוגג - מביא פר. ואפילו אם הורה, ושכח מאיזה טעם הורה, ובשעה שטעה אמר הריני עושה על דעת הוראתי, חייב. ואין אומרים שאילו היה נודע לו מאיזה טעם הורה שמא היה חוזר בו ונחשב כמזיד.

הורה לעצמו שוגג ועשה מזיד, או מזיד ועשה שוגג - פטור. שהוראת כהן משיח לעצמו כהוראת ב"ד לצבור. שנאמר 'לאשמת העם', ללמד שהמשיח כציבור שאינו חייב אלא בהעלם דבר ושגגת מעשה.

אם לא היה נאמר 'לאשמת העם' לא נוכל ללמוד שכהן משיח כציבור מכח הדין - שצבור ומשיח מוצא מכלל יחיד (שמביאים פר ולא כשבה או שעירה). מה צבור אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה כך גם כהן משיח, שהרי גם נשיא מוצא מכלל יחיד (שמביא שעיר) וחייב בשגגת מעשה בלא העלם דבר. ואע"פ שמשיח דומה לציבור ששניהם בפר, הוא דומה גם לנשיא ששניהם מביאים שעירה בע"ז ומביאים אשם וודאי, לכך נאמר 'לאשמת העם'. ואין למדים שיהא דינו כציבור שגם אם הורה ועשו אחריו בהוראתו יהיה חייב, שנאמר 'והקריב על חטאתו אשר חטא', על מה שחטא מביא ולא על מה שחטאו אחרים.

כהן משיח אינו מביא אשם תלוי - שנאמר 'וכפר עליו הכהן על שגגתו אשר שגג', מי שחטאתו ושגגתו שווה כלומר שחייב בשגגת מעשה, יצא משיח שאינו חייב אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה.

כהן משיח שהורה בפני עצמו ועשה בפני עצמו

דף ח' ע"א

רבי וחכמים שוין שהמשיח אינו מביא אשם תלוי - שנאמר 'וכפר עליו הכהן על שגגתו אשר שגג', לרבי דורשים מ'אשר שגג' המיותר שיהא 'כל' חטאו בשגגה, יצא משיח שלא כל חטאו בשגגה, שבשאר מצוות אינו חייב אלא בהעלם דבר. ולחכמים מי שחטאו בשגגה, יצא משיח שאין חטאו בשגגה לא בע"ז ולא בשאר מצוות אלא בהעלם דבר עם שגגת מעשה.

אין ב"ד חייבים להביא פר העלם דבר של ציבור אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת - לרבי למדים דין זה ממה שנאמר כאן אשר חטאו 'עליה', ונאמר להלן לגלות ערותה 'עליה', מה להלן זדונו כרת ושגגתו חטאת כך גם כאן. וכן כהן משיח, שנאמר 'לאשמת העם' משיח כציבור. וכן נשיא ויחיד אין מביאים חטאת אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת, שהנשיא נאמר בו מכל 'מצות' ה', ונלמד מציבור שנאמר בהם מכל 'מצות', וכן יחיד שנאמר בו אחר פרשת נשיא 'ואם נפש', ילמד תחתון מעליון.

וכן בע"ז אין ציבור מביאין פר לעולה ושעיר לחטאת אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת - שלמדים 'מעניני מעיני' מפר הבא בציבור על שאר מצוות. וכן יחיד נשיא ומשיח, שנאמר 'ואם נפש אחת', יחיד ונשיא ומשיח בכלל נפש אחת הן, וילמד תחתון מעליון, כלומר מציבור שנאמר למעלה.

ולשיטת חכמים שדורשים 'עליה' לעריות וצרות - למדים יחיד נשיא ומשיח מהכתוב 'תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה והנפש אשר תעשה ביד רמה וגו' ונכרתה', הוקשה כל התורה לע"ז שאין חייבים עליה אלא בזדונו כרת ושגגתו חטאת. וציבור למדים ממה שנאמר ביחיד 'ואם נפש' וילמד עליון מתחתון.

מצינו שחילק הכתוב בעובדי ע"ז במזיד בין יחידים למרובים, שהיחידים בסקילה וממונם פלט, והמרובים (אנשי עיר הנידחת) בסייף וממונם אבד. אבל בשוגג אין חילוק בקרבנותיהם - ודרשו רבי ממה שנאמר 'תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה'. ואילו לא למדנו כן הייתי אומר שיביאו פר לחטאת ושעיר לעולה להיפך מציבור. או שהייתי אומר שצריכים להביא ואין להם תקנה.

לדברי הכל מקרא של 'תורה אחת יהיה לכם' נאמר בע"ז - א. שנאמר 'וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה', מצוה ששקולה ככל המצות והיא ע"ז. ב. י"א שנאמר 'אשר דבר ה' אל משה', ונאמר 'אשר צוה ה' אליכם ביד משה', מצוה שהיא בדיבורו של הקב"ה וצוה על ידי משה, וזו ע"ז, שהרי אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום. ג. י"א שנאמר 'מן היום אשר צוה ה' והלאה לדורותיכם', מצוה שנאמרה בתחלה. ונדחו דבריו, שהרי מתחילה נצטוו עשר מצוות במרה.

דף ח' ע"ב

אין ב"ד חייבין על עשה ועל לא תעשה שבמקדש שהיחיד מביא בו קרבן עולה ויורד ולא חטאת קבועה, וכן היחיד אינו מביא אשם תלוי על עשה ולא תעשה שבמקדש - שנאמר 'ואשם' בחטאת ובאשם תלוי, ונאמר בציבור 'ואשמו', מה 'ואשם' ביחיד בחטאת קבועה, אף 'ואשמו' בצבור בחטאת קבועה, ומה צבור בחטאת קבועה כך אשם תלוי אין בא אלא נפש אחת הן.

- כלומר שהורה להיתר באיסור אחד וב"ד הורו להיתר באיסור אחר, מתכפר לו בפני עצמו. הורה עם הציבור ועשה עם הציבור, שהוא וב"ד הורו להיתר באיסור אחד, מתכפר לו עם הציבור. הואיל והושווה לב"ד שאינו חייב עד שיורה לבטל מקצת ולקיים מקצת, שנאמר 'לאשמת העם'. וכן בע"ז אינם חייבים עד שיורו לבטל מקצת ולקיים מקצת.

ולמדנו דין זה ממה שנאמר 'על חטאתו אשר חטא' - שאם חטא בפני עצמו מביא בפני עצמו, חטא עם הציבור מתכפר לו עם הציבור. ואין ללמוד מנשיא שמוצא מכלל יחיד ואם חטא עם הציבור מתכפר עם הציבור, כי מה לנשיא שכן מתכפר לו עם הציבור ביום הכפורים מה שאין כן במשיח.

לא אמרו שאם חטא משיח לעצמו וחטאו ציבור לעצמן מביאים פר רק באופן שהוא וב"ד מופלאין - אבל אם הוא מופלא והם לא, הוא מתכפר בפני עצמו והם אינם מביאים פר, שהוראתם אינה כלום, וכל יחיד מביא כשבה או שעירה. ואם הם מופלאים והוא לא, אינו מביא לעצמו, שאין הוראתו הוראה.

דף ז' ע"ב

גם אם המשיח וב"ד יושבים במקום אחד - כיון שהורו בשני איסורים נחשב ל'חטא בפני עצמו', ושניהם מביאים.

הורה כהן משיח בחלב וב"ד בעבודה זרה - חטא בפני עצמו הוא, שחלב וע"ז חלוקים בטעמיהם ובקרבנותיהם, שהוא מביא פר, וב"ד מביאים פר ושעיר. וק"ו אם משיח הורה בע"ז וב"ד בחלב, שחלוקים בקרבנותיהם לגמרי, שהוא מביא שעירה והם פר.

הורה משיח בחלב המכסה את הקרב וב"ד בחלב שעל הדקין - נסתפקו בגמרא אם מאחר שחלוקים בטעמיהם, חטא בפני עצמו הוא, או ששם חלב אחד הוא. ולצד ששם חלב אחד הוא, נסתפקו אם משיח הורה בחלב וב"ד בדם, אם מאחר שחלוקים בטעמיהם חטא בפני עצמו הוא, או מאחר ששונים בקרבן חטא עם הציבור הוא. ולא נפשט.

אין ב"ד חייבים בע"ז בעקירת כל המצוה - אע"פ שיצאה לדון בעצמה בפר ושעיר, שנאמר בע"ז מעיני ובשאר מצוות מעיני, מה להלן בב"ד ולא כל הגוף, כך גם כאן.

ב"ד ומשיח אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת המעשה - שנאמר בב"ד 'ישגו ונעלם דבר'. ומשיח כציבור, שנאמר 'לאשמת העם'.

אין ב"ד חייבים בע"ז אלא על העלם דבר עם שגגת המעשה - אע"פ שיצאה לדון בעצמה בפר ושעיר, למדים בגזירה שוה 'מעניני מעיני'.

משיח שהורה באיסור ע"ז - לרבי חייב בשגגת מעשה לבד, שנאמר 'וכפר הכהן על הנפש השוגגת בחטאה בשגגה', הנפש זה משיח, השוגגת זה נשיא, בחטאה בשגגה, חטא זה בשגגה היא. ולחכמים חייב בהעלם דבר עם שגגת מעשה, שנאמר 'בחטאה בשגגה' מי שחטאתו בשגגה בשאר מצוות, יצא משיח שחטאתו בהעלם דבר. ושוין רבי וחכמים שמביא שעירה, שנאמר 'ואם נפש אחת', יחיד נשיא ומשיח בכלל נפש אחת הן.

על ספק חטאת קבועה. ואע"פ שבעולה ויורד נאמר 'יאשם', ואין חילוק בין אשם ליאשם שהרי למדים 'ושב הכהן ובא הכהן' כי זו היא שיבה זו היא ביאה, מ"מ דנין 'ואשם ומצות ה' אשר לא תעשינה' שלא נאמר בקרבן עולה ויורד.

ב"ד חייבין על עשה ועל לא תעשה שבנדה - וכן יחיד מביא עליהם אשם תלוי, מצות עשה הוא לפרוש מן הנדה, ומצות לא תעשה שלא לבוא עליה.

יום שני פרשת תזריע-מצורע - כ"ד ניסן תשע"ח

דף ט'

אין ב"ד חייבין פר על שמיעת קול ועל ביטוי שפתים ועל טומאת מקדש וקדשיו - שכל אלו הם בקרבן עולה ויורד.

תנאים נחלקו בדין נשיא ומשיח שעברו על שמיעת קול או ביטוי שפתים או טומאת מקדש וקדשיו:

לרבי יוסי הגלילי - נשיא ומשיח פטור בכל אלו, שנאמר 'לא תגיע ידו' ו'לא תשיג ידו', מי שבא לעניות ועשירות, ונשיא ומשיח אין באין לידי עניות, שבנשיא נאמר 'ועשה אחת מכל מצות ה' אלקיו', מי שאין על גביו אלא ה' אלקיו. ובמשיח נאמר 'והכהן הגדול מאחיו', שהוא גדול מאחיו בנוי בכח בחכמה ובעושר. ואחרים אומרים אם אין לו גדלהו משל אחיו. וגם נשיא שנצטרע פטור, שעדיין אינו בא לידי עניות.

לרבי עקיבא - הנשיא חייב בכולן קרבן עולה ויורד חוץ משמיעת הקול, שהמלך לא דן ולא דנין אותו ולא מעיד ולא מעידין אותו. והמשיח פטור בכולן מקרבן עולה ויורד (אבל מביא על כולן פר. להלן ע"ב), שנאמר בעשירית האיפה של מנחת חביתין 'זה קרבן אהרן ובניו', זו באה חובה לו ולא אחרת באה חובה לו, וכיון שנתמעט בדלי דלות נתמעט גם בעניות ועשירות, שנאמר בדלי דלות 'וכפר עליו הכהן על חטאתו אשר חטא מאחת מאלה', ללמד שהמתכפר באחת מתכפר בכולן, ושאין מתכפר באחת כלומר בדלי דלות, אין מתכפר בכולן.

לשיטת רבי שמעון - הנשיא חייב בכולן חוץ משמיעת הקול כרבי עקיבא, והמשיח חייב בכולן חוץ מטומאת מקדש וקדשיו, שנאמר בטומאת מקדש וקדשיו 'ונכרתה הנפש ההיא מתוך הקהל', מי שחטאתו שוה ליחידים, כלומר הקהל שאם חטאו בשגגת מעשה בלא העלם דבר מביא כל אחד קרבן יחיד, מה שאין כן משיח שאינו מביא קרבן על שגגת מעשה בלא העלם דבר. ודוקא בעניות ועשירות, אבל בדלי דלות פטור מכולן, שדורש 'זה קרבן אהרן' כרבי עקיבא, ואינו דורש כמותו 'מאחת מאלה' שלא יביא גם בעניות ועשירות.

לשיטת רבי אליעזר - הנשיא מביא שעיר על טומאת מקדש וקדשיו, הואיל וזדונו כרת, מביא על שגגתו שעיר כמו בחטאת קבועה. אבל על שמיעת קול וביטוי שפתים שאין זדונו כרת, מביא עולה ויורד כהדיוט. והמשיח פטור על טומאת מקדש וקדשיו לגמרי כשיטת רבי שמעון.

כל המצות שבתורה שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתן חטאת - יחיד מביא כשבה ושעירה, והנשיא שעיר, משיח וב"ד פר. ובעבודה זרה - יחיד נשיא ומשיח

מביאים שעירה, וב"ד פר לעולה ושעיר לחטאת. אשם תלוי יחיד ונשיא חייבין, משיח וב"ד פטורין. אשם ודאי, יחיד נשיא ומשיח חייבין, וב"ד פטורים.

לרבי יוחנן מודה רבי אליעזר שאין אשם תלוי בא על טומאת מקדש וקדשיו אע"פ שיש בו כרת - הואיל ואין בו חטאת קבועה. ותנא היה שונה בברייתא לפני רב ששת שאשם תלוי בא על טומאת מקדש וקדשיו, והשיבו רב ששת שלפי דברי רבי יוחנן אין שיטתו כשום תנא.

הדרן עלך הורה כהן משיח

יום שלישי פרשת תזריע-מצורע - כ"ה ניסן תשע"ח

פרק שלישי - כהן משיח שחטא

דף י' ע"א

כהן משיח שחטא ואח"כ עבר ממשיחותו - מביא פר. וכן נשיא שחטא ואחר כך עבר מגדולתו - מביא שעיר. משיח שעבר ממשיחותו ואחר כך חטא, מביא פר, שנאמר 'והקריב על חטאתו', מלמד שמביא חטאתו משעבר. אבל נשיא שעבר מגדולתו ואח"כ חטא, מביא כהדיוט, ואין למדים ק"ו ממשיח שאין מביא בשגגת מעשה ואע"פ כן מביא חטאת משעבר, שנאמר 'אשר נשיא יחטא' שיחטא כשהוא נשיא.

נשיא זה מלך - שנאמר 'מכל מצות ה' אלקיו', שאין על גביו אלא ה' אלקיו.

חטאו משיח ונשיא עד שלא נתמנו ואח"כ נתמנו - לת"ק הם כהדיוטות. ולרבי שמעון, אם נודע להם עד שלא נתמנו חייבים, ומשנתמנו פטורים. שנאמר 'אם הכהן המשיח יחטא' פרט לקודמות. ואין ללמדו מנשיא שמביא בשגגת מעשה ואין מביא על הקודמות, ק"ו במשיח שאין מביא אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה, כי יש לדחות מה לנשיא שאין מביא חטאתו משעבר. ובנשיא נאמר 'אשר נשיא יחטא' פרט לקודמות, ואין ללמדו בק"ו ממשיח שמביא חטאתו משעבר ואינו מביא על הקודמות, כי יש לדחות מה למשיח שאין מביא על שגגת מעשה בלא העלם דבר.

'אשר נשיא יחטא', יכול גזרת מלך היא שיחטא - וכמו שמצאנו בנגעים שהיא בשורה שנגעים באים עליהם (לרבי יהודה), תלמוד לומר במשיח 'אם הכהן המשיח יחטא', מה להלן לכשיחטא אף כאן.

'ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם' - לרבי יהודה בשורה היא להם שנגעים באים עליהם, ולרבי שמעון פרט לנגעי אונסין. ומה שלמדנו בברייתא שנגעים מטמאים באונס, לרבי ע"י רוחות אינם מטמאים, וע"י הכאה וכויה מטמאים. ולרב פפא ע"י כשפים אינם מטמאים, ושלא ע"י כשפים מטמאים.

'אדם כי יהיה בעור בשרו' - מן הדבור ואילך. אבל אם ארעו לפני הדיבור אין מטמאים לאחר הדיבור. ואין ללמדו במה מצינו מזב, כי מה לזב שאין מטמא באונס.

נשיא שנצטרע אינו מביא שעיר - שנאמר 'וינגע ה' את המלך ויהי מצורע עד יום מותו וישב בבית החפשי', שעד עתה היה כעבד לפי שהיה עליו שררה.

רבן גמליאל ורבי יהושע ירדו בספינה, רבן גמליאל

תמר זנתה ונתכוונה לשום מצוה - יצאו ממנה מלכים ונביאים. זמרי זינה ונתכוון לשם עבירה, נפלו כמה רבבות מישראל.

גדולה עבירה לשמה כמצוה שלא לשמה - שנאמר 'תבורך מנשים יעל אשת חבר הקיני מנשים באהל תבורך', כלומר משרה רבקה רחל ולאח. ושבע בעילות בעל אותו רשע באותה שעה. ולא היה לה הנאה, שאפילו טובתם של רשעים רעה היא אצל צדיקים.

לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפילו שלא לשמה - שמתוך שלא לשמה בא לשמה, שבשכר מ"ב קרבנות שהקריב בלק זכה ויצתה ממנו רות, שהיתה בת בנו של עגלון בן בנו של בלק.

אין הקב"ה מקפח אפילו שכר שיחה נאה - שהרי בכירה קראתו מואב, אמר הקב"ה למשה 'אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה', אבל לצער אותם מותר. וצעירה שקראתו 'בן עמי' אמר הקב"ה 'אל תצורם ואל תתגר בם כלל', ואפילו לצער אותם.

לעולם יקדים אדם לדבר מצוה - שבשכר לילה אחת שקדמה בכירה לצעירה, זכתה וקדמתה ארבע דורות למלכות.

יום רביעי פרשת תזריע-מצורע - כ"ו ניסן תשע"ח

הלימוד ביום זה לע"ר' פינחס בן ר' בנימין ביינוש זצ"ל

דף י"א ע"א

'מעם הארץ' פרט למשיח שאינו מביא כשבה או שעירה בשגגת מעשה בלא העלם דבר - ופרט לנשיא שאכל כזית חלב כשהוא הדיוט, ונתמנה ואח"כ נודע לו, שלדעת רבי שמעון אינו מביא כהדיוט, לפי שהולכים אחר שעה שנודע לו. ולשיטת חכמים בא למעט אם אכל חצי כזית חלב כשהוא הדיוט, ונתמנה, והשלימו, ואח"כ נודע לו, שאינו מצטרף ואינו מביא כשבה או שעירה כהדיוט (ולא שער כנשיא).

אכל חצי כזית חלב כשהוא הדיוט, ונתמנה, ועבר, והשלימו - נסתפקו בגמרא אם מצטרף, או שהנשיאות שבאמצע מפסקת. ואינו דומה למי שאכל חלב והפריש קרבן, והמיר, וחזר בו, שאנו אומרים הואיל ונדחה ידחה, כי המומר אינו בר קרבן כלל, מה שאין כן הנשיא שהוא בר קרבן.

אכל ספק חלב כשהוא הדיוט, ונתמנה, ונודע לו על ספקו - לחכמים מביא אשם תלוי, שהולכים אחר שעת החטא. ולרבי שמעון, נסתפקו בגמרא אם מכיון שנשתנה לענין קרבן וודאי נשתנה גם לענין ספק או לא. ולא נפשט.

מומר לאכול חלב אינו נחשב מומר לענין דם - ואם אכל דם מביא קרבן.

לת"ק נתמעט מומר לקרבן חטאת שנאמר 'מעם הארץ' - פרט למומר. ולר"ש בר יוסי שנאמר 'אשר לא תעשינה בשגגה ואשם', השב בידיעתו מביא קרבן על שגגתו ולא מי שלא שב גם כשנודע לו. ונפקא מינה ביניהם במי שאוכל נבילה לתיאבון, ואילו מצא היתר היה אוכל, ונתחלף לו נבילה בשומן ואכלו, ואם היה יודע שהיא נבילה היה אוכל שומן, שלת"ק אינו מביא, ולר"ש בר יוסי מביא, שהרי שב מידיעתו, שאם היה מוצא היתר היה אוכלו.

נטל עמו פת ורבי יהושע פת וסולת, כלתה פיתו של רבן גמליאל וסמך על סלתו של רבי יהושע, שאלו מנין ידעת שנתעכב כל כך, השיב לו כוכב אחד עולה לשבעים שנה ומתעה את הספנים, אמרתי שמא יתעה אותנו, אמר לו כל כך בידך ואתה עולה בספינה לצורך מזונות, א"ל עד שאתה תמה עלי תמה על שני תלמידים שיש לך ביבשה רבי אלעזר חסמא ורבי יוחנן בן גודגדא שיודעים לשער כמה טפות יש בים, ואין להם פת לאכול ובגד ללבוש, נתן דעתו להושיבם בראש, כשעלה שלח להם ולא באו, חזר ושלח ובאו, אמר להם כמדומים אתם ששורה אני נותן לכם, עבדות אני נותן לכם, שנאמר 'אם היום תהיה עבד לעם הזה'.

דף י' ע"ב

'אשר נשיא יחטא' - אשרי הדור שהנשיא שלו מביא קרבן על שגגתו, שאם המלך שאין לבו כפוף מרגיש ומביא קרבן על שגגתו, כ"ש הדיוטות שלבם כפופים מרגישים. ואם על שגגתו מרגיש, כ"ש שמרגיש על זדונו וחוזר בתשובה.

יש הבל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים ויש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים' - רב נחמן בשם רב חסדא דרש, אשריהם לצדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים של עולם הבא בעולם הזה, ואוי להם לרשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים של עולם הבא בעולם הזה. ורבי השיבו שאין זה רע שהצדיקים יאכלו שני עולמות, ולפיכך דרש אשריהם לצדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים של עולם הזה בעולם הזה, ואוי לרשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים של עולם הזה בעולם הזה, כלומר שאין להם טובה לא בעולם הזה ולא לעולם הבא. וכן קרא רבא על רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע שהיה בידם מסכתא סדורה, והיה להם קצת עושר 'אשריהם לצדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים של עולם הזה בעולם הזה'.

'כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בהם ופושעים יכשלו בהם' - לרבי יוחנן משל לשנים שצלו פסחיהם, אחד אכלו לשום מצוה ואחד אכילה גסה. ולריש לקיש לא עשה מצוה מן המובחר אבל אינו רשע. ולריש לקיש משל ללוט ושתי בנותיו, שנתכוונו לשם מצוה והוא לשם עבירה.

'וישא לוט את עיניו וירא את כל ככר הירדן כי כולה משקה' - כל הפסוק לשם עבירה נאמר, שלמדים 'וישא לוט' מ'ותשא אשת אדוניו', 'את עיניו' מ'ויאמר שמשון וגו' אותה קח לי כי היא ישרה בעיני', 'וירא' מ'וירא אותה שכם בן חמור', 'את כל ככר הירדן' מ'כי בעד אשה זונה עד ככר לחם', 'כי כלה משקה' מ'אלכה אחרי מאהבי נותני לחמי ומימי צמרי ופשתי שמני ושקויי'. ואע"פ שאונס היה, כליל שני לא היה לו לשתות, שבקומה של בכירה ידע.

'אח נפשע מקרית עז' - זה לוט שפירש מאברהם. 'ומדינים כבריא ארמון' - שהטיל מדינים בין ישראל לעמון, שנאמר לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה'. 'לתאוה יבקש נפרד' - זה לוט שנפרד מאברהם 'בכל תושיה יתגלע' - שנתגלה קלונו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, שהרי שנינו שעמוני ומואבי אסורים איסור עולם.

אכל חלב לתאבון - הרי זה מומר. אכל להכעיס - הרי זה צדוקי (וי"ג מין). ואם אוכל נבילה וטרפיפה שקצים ורמשים ושתה יין נסך, סתמו צדוקי. וכן אם לובש כלאים מן התורה. ואם לובש כלאים דרבנן, לת"ק אינו מומר, ולר"י ברבי יהודה הוא מומר, כיון שכלאים איסורו מפורסם.

וי"א שגם האוכל נבילות להכעיס הוא מומר - וצדוקי זה העובד עבודת כוכבים.

אכל פרעוש אחד או יתוש אחד - הרי זה מומר. ולסובר שהעושה להכעיס הוא צדוקי, מדובר כשרצה לטעום טעמא דאיסורא ולא נתכוין להכעיס.

דף י"א ע"ב

נשיא (שמביא שעיר) זה מלך - ולא נשיא שבט כנחשון בן עמינדב, שנאמר 'מכל מצות ה' אלקיו', ולהלן הוא אומר 'למען ילמד ליראה את ה' אלקיו, מה להלן שאין על גביו אלא ה' אלקיו, כך נשיא שאין על גביו אלא ה' אלקיו.

רבי שאל לרבי חייא אם הוא היה מביא שעיר אילו בית המקדש קיים, והשיב לו הרי צרתך בבבל, כלומר שהוא כפוף לראש הגולה שבבבל, ואינו דומה למלכי ישראל ומלכי בית דוד שמביאים כל אחד לעצמם, שלא היו כפופים זה לזה. וי"א שהשיבו שבבבל רודין את ישראל בשבט, אבל אתה אינך אלא מחוקק.

לא יסור שבט מיהודה' - זה ראש גולה שבבבל שרודה את ישראל במקל. 'ומחוקק מבין רגליו' - אלו בני בניו של הלל שמלמדים תורה ברבים.

משיח שמביא פר בהוראה - זה המשוח בשמן המשחה, ולא המרובה בבגדים.

אין בין כהן המשוח בשמן המשחה למרובה בגדים - אלא פר הבא על כל המצות, שמרובה בגדים מביא כשבה או שעירה כיחיד.

אין בין כהן משמש (ראשון שחזר לעבודתו) לכהן שעבר (שמינהו תחת הראשון והעבירוהו) - אלא פר יום הכיפורים ועשירית האיפה. זה וזה שוים בעבודת יום הכיפורים, ומצווים על הבתולה, ואסורים על האלמנה, ואינם מטמאים בקרוביהם, ולא פורעים, ולא פורמים, ומחזירים את הרוצח.

שמן המשחה שעשה משה במדבר - לרבי יהודה שלקו בו את העיקרים, ואע"פ שאין בו אפילו לסוך את העיקרים, זה אחד מן הנסים שנעשו בו. ולרבי יוסי שורין את העיקרים במים ומציף עליהם שמן, וקולט את הריח, ומסיר את השמן.

נסים שנעשו בשמן המשחה: תחלתו לא היה אלא י"ב לוגין, כמה יורה ועיקרים בולעים, כמה האור שורף, ובו נמשח משכן וכליו ואהרן ובניו כל שבעת ימי המלוואים, ובו נמשחו כהנים גדולים ומלכים, וכולו קיים לעתיד לבוא, שנאמר 'שמן משחת קדש יהיה זה לי לדורותיכם' - 'זה' בגימטריא י"ב לוגין.

כהן גדול בן כהן גדול טעון משיחה - שנאמר 'והכהן המשיח תחתיו מבניו', ואם לא היה צריך משיחה, היה די לומר והכהן תחתיו מבניו.

אין מושחים מלך בן מלך - שנאמר 'למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו', ירושה היא לכם. אבל אם יש מחלוקת צריך משיחה, שנאמר 'הוא ובניו בקרב ישראל', בזמן ששלוש בישראל קורים בו הוא

ובניו ואפילו בלא משיחה. ולפיכך משחו את שלמה, מפני מחלוקתו של אדוניה, ואת יואש מפני עתליה, ואת יהואחז מפני יהויקים שהיה גדול ממנו שתי שנים, ואע"פ שיהואחז הוא יוחנן ונאמר בו שהוא בכור, היינו שהיה בכור למלכות (שמלך ראשון), אבל יהויקים גדול ממנו, והמליכו את יהואחז לפניו לפי שלא היה יהויקים ממלא מקום אבותיו.

מלכי בית דוד משוחין, מלכי ישראל אין משוחין - שנאמר 'קום משחהו כי זה הוא', זה טעון משיחה ואין אחר טעון משיחה. ויהוא בן נמשי נמשח מפני מחלוקתו של יורם, ולא נמשח בשמן המשחה אלא בשמן אפרסמון.

'ובני יאשיהו הבכור יוחנן השני יהויקים השלישי צדקיהו הרביעי שלום' - יוחנן הוא יהואחז. ושלוש הוא צדקיהו, שהיה שלישי לבנים ורביעי למלכות, שמתחילה מלך יהואחז, ואחריו יהויקים ואחריו יכניה ואחריו צדקיהו. ולמה נקרא שמו שלום שהיה משולם במעשיו, וי"א ששלמה מלכות בית דוד בימיו, ומתניה שמו, שנאמר 'וימלך מלך בבל את מתניה דודו תחתיו ויסב את שמו צדקיהו', שאמר לו י-ה יצדיק עליך את הדין אם תמרוד בי.

יום חמישי פרשת תזריע-מצורע - כ"ז ניסן תשע"ח

דף י"ב ע"א

יהואחז נמשח בשמן אפרסמון - שכבר נגנז שמן המשחה בימיו.

משנגנז ארון, נגנז שמן המשחה, וצנצנת המן, ומקלו של אהרן, שקדיה ופרחיה, וארגז ששלחו פלשתים דורון לישראל - ויאשיהו מלך יהודה גנזו, שראה שכתוב בתורה 'יולך ה' אותך ואת מלכך' צוה וגנזום. שנאמר 'ויאמר ללויים וגו' תנו את ארון הקדש בבית אשר בנה שלמה וגו' אין לכם משא בכתף וגו'. וצנצנת המן נלמד בגזירה שוה 'שם שם' מהארון, ומקלו של אהרן 'משמרת משמרת' מצנצנת המן, ושמן המשחה 'דורות דורות' מצנצנת המן.

את המלכים מושחין כמין נזר - ואת הכהנים כמין כף יוני.

י"א שבתחלה מוצקין שמן על ראשו ואח"כ נותנין שמן בין ריסי עיניו - שנאמר 'ויצוק משמן המשחה על ראש אהרן וימשח אותו לקדשו'. וי"א להיפך, שמשיחה עדיפא, שכן אתה מוצא אצל כלי שרת שנתקדשו במשיחה ולא ביציקה, וכוונת הכתוב 'ויצוק' לפי שכבר נעשה 'וימשח'.

'כשמן הטוב וגו' יורד על הזקן זקן אהרן' - כמין שני טפי מרגליות היו תלויות לאהרן בזקנו משמן המשחה, וכשמספר עולות ויושבות בעיקר זקנו, והיה משה דואג שמא מעל בשמן המשחה, יצתה בת קול ואמרה 'כשמן הטוב וגו' כטל חרמון', מה טל חרמון אין בו מעילה כך שמן המשחה שבזקן אהרן. ועדיין היה אהרן דואג שמא משה לא מעל אבל הוא מעל, יצתה בת קול ואמרה 'הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד', מה משה לא מעל כך אתה לא מעלת.

אין מושחים את המלכים אלא על המעיין כדי שתמשך מלכותם - שנאמר 'ויאמר המלך להם קחו עמכם את עבדי אדוניכם וגו' והורדתם אותו אל גיחון'.

הרוצה לידע אם תעלה שנתו - ידליק נר בעשרה ימים שבין ר"ה ליום הכפורים בבית שאין רוח נושבת בו, ואם דולק כל זמן שהשמן בתוכו תעלה שנתו. והרוצה לעשות עסק ורוצה לידע אם יצליח, יגדל תרנגול על שם אותו עסק, ואם ישמין וישביח, יצליח. היוצא לדרך ורוצה לידע אם יחזור לביתו, יעמוד בבית חשוך, ואם יראה צל צילו ידע שיחזור לביתו. ואין נכון לעשות כן, שמא תחלש דעתו ויורע מזלו.

מאחר שהסימן דבר נכון הוא - יהא רגיל לראות (וי"ג לאכול) בר"ה קרא ורוביא כרתי וסילקא ותמרים.

רב משרשיא הורה לבנו: כשתרצו ליכנס וללמוד אצל רבכם, תשננו המשנה תחילה. ותסתכלו על פיו, שנאמר 'והיו עיניך רואות את מוריך'. ותלמדו סמוך לנהר, שכשם שמי הנהר נמשכין כך ימשכו שמועותיכם. ומוטב שתדורו באשפות של 'מתא מחסיא' שיש בה תלמידי חכמים ראויים להוראה ותרבות יפה, ממה שתדורו בארמונות של 'פומבדיתא' שלא היה בה תרבות ראויה כל כך. ועוד אמר להם מוטב שתאכלו דג קטן מוסרח מ'מתא מחסיא', מכוחו משובח וחזק.

'רמה קרני באלקיי' ולא 'רמה פכיי' - דוד ושלמה שנמשחו בקרן נמשכה מלכותו, שאול ויהוא שנמשחו בפך לא נמשכה מלכותו.

משוח בשמן המשחה זה כהן ולא מלך (ולומר שאם שגג בהוראה יביא פר, ובלא הוראה יביא שעיר) - שנאמר 'כהן'. אבל לא מרובה בגדים, שנאמר משיח. ולא משוח מלחמה, שנאמר 'המשיח' המיומן שבמשוחים, שאין משיח אחר על גביו.

דף י"ב ע"ב

לחכמים אין מרובה בגדים מביא פר הבא על כל המצוות - ולרבי מאיר מביא.

אירע פסול בכהן גדול, ועבר, ומינו כהן אחר תחתיו - הראשון חוזר לעבודתו. והשני לרבי מאיר כל מצות כהונה עליו, ולרבי יוסי אינו ראוי לכהן גדול משום איבה, ולא לכהן הדיוט שמעלין בקודש ולא מורידין.

משנתנו שהמרובה בגדים אינו מביא פר על כל המצוות, וכהן שעבר כל מצות כהונה גדולה עליו - לרב חסדא רישא כחכמים וסיפא רבי מאיר, לרב יוסף רבי היא ונסיב לה אליבא דתנאי, ולרבא רבי שמעון היא, שסובר כרבי מאיר בכהן שעבר, וכחכמים במרובה בגדים.

אלו דברים שביין כהן גדול לכהן הדיוט: פר הבא על כל המצות, פר יום הכיפורים, ועשירית האיפה, ולא פורע, ולא פורם למעלה כהדיוט אלא למטה (מבואר להלן). ואין מטמא לקרובים, ומוזהר על הבתולה, ואסור באלמנה, ומחזיר את הרוצח, ומקריב אונן ואינו אוכל ואינו חולק, מקריב חלק בראש, ונוטל חלק בראש, ומשמש בשמונה כלים, וכל עבודת יום הכפורים אינה כשרה אלא בו, ופטור על טומאת מקדש וקדשיו (לרבי שמעון). וכולם נוהגים במרובה בגדים חוץ מפר המביא על כל המצות (כחכמים), וכולם נוהגין במשיח שעבר (כרבי מאיר) חוץ מפר יוה"כ ועשירית האיפה.

כל הדברים שנוהגים בכהן גדול אין נוהגים במשוח מלחמה, חוץ מחמשה דברים האמורים בפרשה: לא

פורע ולא פורם, אין מטמא לקרובים, מוזהר על הבתולה, ואסור באלמנה, ומחזיר את הרוצח לרבי יהודה, ולחכמים אינו מחזיר.

'הכהן הגדול מאחיו' - זה כהן גדול. 'אשר יוצק על ראשו שמן המשחה' - זה משוח מלחמה. 'ומלא את ידו ללבוש את הבגדים' - זה מרובה בגדים. על כולן הוא אומר 'ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרום ועל כל נפשות מת לא יבא', אבל אין כולן מקריבין אוננים, שנאמר 'כי נזר שמן משחת אלקיו עליו' - 'עליו' ולא על חבירו. אבל מצווה על הבתולה, ולמדו רבי ישמעאל ממה שנאמר 'והוא'. ורבי עקיבא דרש מ'והוא' שאפילו אם העבירוהו מחמת מומין מצווה על הבתולה, ולא רק אם העבירוהו מחמת קריו.

משיח שנצטרע אסור באלמנה - כדין כהן גדול שעבר מחמת מומין.

לשיטת התנא במשנתנו (ולרבי ישמעאל) הכהן גדול פורם מלמטה וההדיוט מלמעלה. ונחלקו רב ושמואל בביאור דין זה: לרב למטה למטה ממש (בשפת חלוקו), ולמעלה למעלה ממש (בצוואר). ולשמואל למטה היינו למטה מ'קמי שפה' (מתחת לבית הצוואר), ולמעלה למעלה מ'קמי שפה' (שקורע בית הצוואר ממש). ולשיטת רבי יהודה כהן גדול אינו בפריעה ופרימה כל עיקר.

על כל המתים כולן, רצה מבדיל קמי שפה שלו רצה אינו מבדיל, ועל אביו ועל אמו מבדיל. ולרבי יהודה כל קרע שאינו מבדיל שפה שלו אינו אלא קרע של תפלות. שמואל סובר כרבי יהודה שקרע שאינו מבדיל שפה שלו אינו קרע, ולפיכך סובר שכהן גדול קורע מתחת לבית הצוואר. ואינו סובר כמותו לענין שכהן גדול אינו קורע כל עיקר.

כהן גדול מקריב אונן ולא אוכל - והדיוט לא מקריב ולא אוכל.

כל התדיר מחבירו קודם את חבירו - שנאמר 'מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד', 'עולת התמיד' מיותר ללמד שהתדיר קודם. וכל המקודש מחבירו קודם את חבירו - שנאמר אצל כהן 'וקדשתו', לכל דבר שבקדושה, לפתוח ראשון ולברך ראשון וליטול מנה יפה ראשון.

יום שישי פרשת תזריע-מצורע - כ"ח ניסן תשע"ח

דף י"ג ע"א

פר המשיח ופר העדה עומדים - פר המשיח קודם לפר העדה בכל מעשיו, שנאמר 'ושרף אותו כאשר שרף את הפר הראשון', שיהא ראשון קודם לפר העדה בכל מעשיו. והואיל ומשיח מכפר ועדה מתכפרת, דין הוא שיקדים המכפר למתכפר, וכן הוא אומר 'וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל'.

פר העלם דבר של צבור קודם לפר של עבודת כוכבים - שזה חטאת וזה עולה, ונאמר 'והקריב את אשר לחטאת ראשונה', אם ללמד שחטאת ראשונה כבר נאמר 'ואת השני יעשה עולה כמשפט', אלא זה בנה אב לכל חטאות שקודמות לעולות הבאים עמהם, ואפילו חטאת העוף קודמת לעולת בהמה.

פר של ע"ז קודם לשעיר של ע"ז - אע"פ שהפר עולה והשעיר חטאת, שנאמר 'לחטת' חסר אלף, ולרבא משום שנאמר בו 'כמשפט', שיקריבנו כסדר הכתוב בו.

שעיר ע"ז קודם לשעיר נשיא - שזה ציבור וזה יחיד. שעיר נשיא קודם לשעירת יחיד - שזה מלך וזה הדיוט.

י"א ששעירת יחיד קודמת לכבשת יחיד - ששעירה נתרבתה אצל ע"ז ביחיד. וי"א שכבשת יחיד קודמת, לפי שהכבשה נתרבתה באליה.

עומר קודם לכבש הבא עמו, ושתי הלחם קודמים לכבשים הבאים עמהם - זה הכלל דבר הבא בגלל היום, קודם לדבר הבא בגלל הלחם.

האיש קודם לאשה - להחיות ולהשיב אבדה. האשה קודמת לאיש - לכסות ולהוציא מבית השבי. ובזמן ששניהם עומדים בקלקלה, כגון שהאיש עומד למשכב זכור, האיש קודם לאשה.

היה הוא ואביו ורבו בשבי - הוא קודם לרבו, ורבו קודם לאביו. אמו קודמת לכולם. חכם קודם למלך ישראל - שהחכם שמת אין לנו כיוצא בו, מלך ישראל שמת כל ישראל ראויים למלכות. מלך קודם לכהן גדול - שנאמר 'ויאמר המלך להם קחו עמכם את עבדי אדוניכם'. כהן גדול קודם לנביא - שנאמר 'ומשח אותו שם צדוק הכהן ונתן הנביא', הקדים צדוק לנתן. ואומר 'שמע נא יהושע הכהן הגדול אתה ורעיק' וגו', והיו נביאים שנאמר 'כי אנשי מופת המה'.

כהן גדול משוח בשמן המשחה קודם למרובה בגדים - מרובה בגדים קודם למשיח שעבר מחמת קריו, משיח שעבר מחמת קריו קודם לעבר מחמת מומו, עבר מחמת מומו קודם למשוח מלחמה, משוח מלחמה קודם לסגן, סגן קודם לאמרכל, ('אמר כולא', שהוא ממונה על כולם ואין משיבין על דבריו), אמרכל קודם לגזבר, גזבר קודם לראש משמר, ראש משמר קודם לראש בית אב, ראש בית אב קודם לכהן הדיוט.

סגן ומשוח מלחמה שהיו מהלכים בדרך ופגע בהם מת מצוה - יטמא משוח מלחמה ולא סגן, שאם יארע פסול בכהן גדול סגן משמש תחתיו. ולענין להחיותו, משוח מלחמה קודם לסגן.

כהן קודם ללוי - שנאמר 'בני עמרם אהרן ומשה ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים'. לוי קודם לישראל - שנאמר 'בעת ההיא הבדיל ה' את שבט הלוי'. ישראל קודם לממזר - שזה מיוחס וזה לא. ממזר קודם לנתין - שזה בא מטפה כשרה וזה מטפה פסולה. נתין קודם לגר - שזה גדל עמנו בקדושה וזה לא. גר קודם לעבד משוחרר - שזה היה בכלל ארור וזה לא.

וכל זה כשכולם שוים, אבל אם הממזר תלמיד חכם, קודם אפילו לכהן גדול עם הארץ - שנאמר 'יקרה היא מפנינים', מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים.

מפני מה הכל רצין לישא גיורת ולא משוחררת - שזו היתה בכלל ארור וזו לא, דבר אחר שזו היתה בחזקת שמור וזו לא.

מפני מה כלב מכיר את קונו וחתול לא - כי מה האוכל ממה שעכבר אוכל משכח, האוכל עכבר עצמו על אחת כמה וכמה. מפני מה הכל מושלים בעכברים, שסורן רע, שנושכין אפילו בגדים ואפילו בית יד של מרא.

דף י"ג ע"ב

חמשה דברים משכחים את התלמוד: א. האוכל ממה שאוכל עכבר או חתול, ב. האוכל לב של בהמה, ג. הרגיל בזיתים, ד. השותה מים של שיורי רחיצה, ה. הרוחץ רגליו זו על גבי זו. ויש אומרים גם המניח

מלבושיו תחת מראשותיו.

חמשה דברים משיבים את התלמוד: א. פת פחמין (אפוי בגחלים), וכל שכן פחמין עצמן. ב. האוכל ביצה מגולגלת בלא מלח. ג. הרגיל בשמן זית. וכשם שזית משכח לימוד של שבעים שנה כך שמן זית משיבו. ד. הרגיל ביין ובשמים. רבא העיד על עצמו שיין ובשמים עשאוהו פקח. ה. השותה מים של שיורי עיסה. ויש אומרים גם הטובל אצבעו במלח ואוכל. לרבי יהודה אצבע אחת ולא שתיים, ולרבי יוסי שתיים ולא שלש, וסימניך קמיצה, כלומר כפוף הקמיצה ונשתיירו שתי אצבעות זקופין מכאן ואחת מכאן.

עשרה דברים קשים לתלמוד: א. העובר תחת אפסר הגמל, וכל שכן תחת גמל עצמו. ב. העובר בין שני גמלים. ג. העובר בין שתי נשים. ד. אשה העוברת בין שני אנשים. ה. העובר תחת ריח של נבילה. ו. העובר תחת הגשר שלא עברו תחתיו מים מ' יום. ז. האוכל פת שלא בשל כל צרכו. ח. האוכל בשר מכף שבוחשין בו ומעבירין בו את הזוהמא. ט. השותה מאמת המים העוברת בבית הקברות. י. המסתכל בפני המת. ויש אומרים גם הקורא כתב שעל גבי הקבר.

כשנשיא נכנס כל העם עומדים - ואין יושבים עד שאומר להם שבו. אב ב"ד נכנס, עושים לו שורה מכאן ומכאן עד שישב במקומו. חכם נכנס, אחד עומד ואחד יושב עד שישב במקומו. בני חכמים ותלמידי חכמים, בזמן שרבים צריכים להם מפסיעין על ראשי העם. יצא לצורך לקטנים, יכנס וישב במקומו, אבל לגדולים לא שהיה לו לבדוק את עצמו תחילה, שלעולם ילמד אדם עצמו להשכים ולהעריב לגדולים כדי שלא יתרחק. ולאחר שירדה חולשה לעולם גם אם יצא לגדולים יכנס למקומו. בני ת"ח שממונים אביהם פרנס על הצבור, בזמן שיש להם דעת לשמוע נכנסים ויושבים לפני אביהם ואחוריהם כלפי העם, ובזמן שאין להם דעת לשמוע נכנסים ויושבים לפני אביהם ופניהם כלפי העם. וגם בבית המשתה עושים אותם סניפין בצד הזקנים, בחיי אביהם ובפניו מפני כבוד אביהם.

בימי רשב"ג נישנית משנה זו - שרשב"ג היה נשיא, רבי מאיר חכם, ורבי נתן אב ב"ד, ומתחילה היו עומדים בפני כולם בשוה, תיקן רשב"ג לחלק ביניהם, ובאותו יום לא היו רבי מאיר ורבי נתן, כשבאו למחר ראו שאין עומדים בפניהם כדרך כל יום, ואמרו להם שכך תיקן רשב"ג. רצו להעבירו על ידי שיבקשו ממנו שיגלה להם עוקצין שלא היה יודעה, ויאמרו לו 'מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו', למי נאה למלל גבורות ה' מי שיכול להשמיע כל תהלותיו, וימנו את רבי נתן לנשיא ורבי מאיר לאב ב"ד. שמע אותם רבי יעקב בן קרשי וגרס ופירשה אחורי רשב"ג, ונתן דעתו רשב"ג וגרסה, למחר אמרו לו שילמד בעוקצין ולמדה, ציווה להוציאם מבית המדרש, והיו כותבים קושייתם על הפתק ושיגרו לבית המדרש, ועל מה שלא ידעו להשיב בבית המדרש היו מכניסים תשובותיהם. אמר להם רבי יוסי תורה מבחוץ ואנו מבפנים, ציווה רשב"ג להכניסם, וקנס אותם שלא יאמרו שמועות בשמם. העלו לרבי מאיר בשם 'אחרים' ולרבי נתן בשם 'יש אומרים'. הראו להם בחלום שיפייסו את רשב"ג, רבי נתן פייסו, אמר לו רשב"ג שהועיל לך חשיבות אביך להיות אב ב"ד אבל לא להיות נשיא. ורבי מאיר לא הלך לפייסו, שאמר דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין.